

Wyniki badań konserwatorskich oraz program prac konserwatorskich i restauratorskich dla elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej oraz klatki schodowej budynku mieszkalnego, wielorodzinnego przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie.

Opracował:

mgr Waldemar Tomaszewski – konserwator dzieł sztuki,

nr dyplomu (UMK – Toruń): 1400/122805/2008

Koszalin 2025 r.

OPRACOWANIE JEST CHRONIONE PRAWEM AUTORSKIM.

Przedmiot opracowania:

Badania konserwatorskie oraz program prac konserwatorskich wykonano na potrzeby remontu elewacji oraz elementów wystroju wewnętrznego budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie – dz. nr: 48/8 obr. 5 Karlino.

Pozwolenie na prowadzenie badań konserwatorskich uzyskano od WUOZ – Delegatura Koszalin **DECYZJĄ nr 516.2025.K**, wydaną pismem znak: ZN.K.5160.3.2025.KE, z dnia 16 czerwca 2025 r.

Opracowanie jest konserwatorskim uzupełnieniem względem każdej dokumentacji projektowej, która będzie zawierać propozycje rozwiązań remontowych oraz estetyzacji budynku. Opracowanie wskazuje rozwiązania kolorystyczne, formalne oraz technologiczne – właściwe postępowaniu konserwatorskiemu.

Zakres opracowania:

- *opracowanie opisowe i fotograficzne,*

- *badania konserwatorskie, ich wyniki oraz program prac konserwatorskich na potrzeby remontu elewacji oraz elementów wystroju wewnętrznego budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie.*

Autor opracowania: *mgr Waldemar Tomaszewski, konserwator rzeźby kamiennej i detali architektonicznych, nr dyplomu (UMK – Toruń): 1400/122805/2008.*

Adres: *78-230 Karlino, ul. Koszalińska 94, dz. nr 48/8 obr. 5 Karlino.*

Data budowy: *XIX/XX, 1936 r. (rok przebudowy).*

Nr rejestru zabytków: *budynek mieszkalny wielorodzinny jest wpisany do rejestru zabytków woj. Zachodniopomorskiego pod nr A-181 decyzją z dn. 27 października 2004 r.*

Zamawiający: *Karlińskie TBS Sp. z o. o. działające w imieniu Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie.*

**Wspólnota Mieszkaniowa Nieruchomości
przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie
78-230 Karlino**

DECYZJA NR 516.2025.K

Działając na podstawie art.6 ust.1 pkt 1 lit. c, art.7 pkt 1, art.36 ust.1 pkt 3, art.91 ust.4 pkt 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (tj. Dz.U. z 2024 poz.1292 ze zm.) a także w związku §4 i 13 rozporządzenia Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego z dnia 02 sierpnia 2018r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (tj. Dz.U. z 2021 poz.81) w oparciu o art.104 Kpa (tj. Dz.U. z 2024 poz.572)

po rozpatrzeniu wniosku: z dnia 12 maja 2025r. (data wpływu 2025-05-12) P. Andrzeja Nowaka, Prezesa Zarządu Karlińskiego TBS Sp. z o. o. działającego w imieniu Wspólnoty Mieszkaniowej Nieruchomości przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie,

w sprawie wydania pozwolenia na wykonanie badań konserwatorskich i architektonicznych odkrywek przy elewacjach i we wnętrzu budynku mieszkalnego wielorodzinnego przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie zlokalizowanego na dz.48/8 w obrębie 5 m. Karlino

**Zachodniopomorski Wojewódzki Konserwator Zabytków w Szczecinie
POZWALA**

na wykonanie badań konserwatorskich i architektonicznych przy elewacjach i tynkach, stolarnie okiennej i drzwiowej w budynku mieszkalnym wielorodzinnym wpisanym do rejestru zabytków woj. zachodniopomorskiego pod nr A-181 decyzją z dn. 27 października 2004r. wraz z otoczeniem na podstawie dołączonego do wniosku: „Programu badań konserwatorskich” opracowanego przez mgr Waldemara Tomaszewskiego konserwatora dzieł sztuki.

Zakres prac objętych niniejszym pozwoleniem obejmuje

1. wykonanie inwentaryzacji zabytku wraz z historią budowy oraz przeprowadzonych prac konserwatorsko-naprawczych;
2. wykonanie odkrywek w celu ustalenia stanu technicznego elementów konstrukcyjnych oraz technologii wykonania obiektu i przeprowadzonych napraw;
3. wykonanie odkrywek stratygraficznych tynków, malatury stolarki okiennej i drzwiowej, zarówno wewnętrznej jak i zewnętrznej w celu opracowanie projektu konserwacji murów obwodowych i wystroju części wspólnych;

Udzielone pozwolenie związane jest z obowiązkiem:

1. zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o terminie rozpoczęcia i zakończenia wskazanych w pozwoleniu działań na 7 dni przed przystąpieniem do prac/odbioru;

2. prowadzenia badań konserwatorskich przy elewacjach, stolarnie okiennej i drzwiowej oraz we wnętrzu przez osoby spełniające wymogi art.37a cyt. wyżej ustawy i przekazania danych tych osób wraz z dokumentami potwierdzającymi ich uprawnienia i doświadczenie na 7 dni przed przystąpieniem do badań;
3. niezwłocznego zawiadomienia wojewódzkiego konserwatora zabytków o wszelkich zagrożeniach lub nowych okolicznościach ujawnionych w trakcie prowadzenia wskazanych w pozwoleniu działań;
4. uzgodnienia z WKZ programów prac konserwatorskich i restauratorskich opracowanych dla elewacji, stolarki okiennej i drzwiowej oraz renowacji klatki schodowej;
5. opracowanie orzeczenia o stanie technicznym więźby dachowej, stropów i części wspólnych budynku tj. elewacji, pokrycia połaci dachowych, klatki schodowej oraz programów prac konserwatorskich dla stolarki okiennej i drzwiowej.

Termin ważności pozwolenia określa się do dnia 31 grudnia 2025 roku.

UZASADNIENIE

Budynek mieszkalny wielorodzinny przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie wpisany jest do rejestru zabytków woj. zachodniopomorskiego pod nr A-181 decyzją z dn. 27 października 2004r. wraz z otoczeniem. W związku z art.36 ust.1 pkt 3 i 11 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, o której mowa wyżej, prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych, podejmowanie innych działań przy zabytku i w otoczeniu zabytku wpisanego do rejestru zabytków, wymaga uzyskania pozwolenia wkz.

P. Waldemar Tomaszewski wnioskiem z dnia 12 maja 2025r. wystąpił o wydanie pozwolenia na prowadzenie badań konserwatorskich i architektonicznych przy elewacjach i we wnętrzu domu mieszkalnego przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie. Do wniosku dołączono program badań konserwatorskich, Umowę o Zarządzanie Nieruchomością zawartą w dniu 02 marca 2017r. między Karlińskim Towarzystwem Budownictwa Społecznego z siedzibą przy ul. Wojska Polskiego 1 w Karlinie a właścicielami lokali mieszkalnych, Uchwałę nr 7/2024 WMN przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie z dnia 22 marca 2024r. w sprawie remontu budynku zgodnie z Zaleceniami Pokontrolnymi Zachodniopomorskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Szczecinie z dnia 24 stycznia 2024r.

Wykonanie odkrywek przy elewacjach, stolarnie okiennej i drzwiowej oraz na ścianach części wspólnych jest niezbędne w celu opracowania programów prac konserwatorskich dla elewacji, ścian wewnętrznych i cennej stolarki okiennej i drzwiowej, co jest niezbędne do prawidłowego przeprowadzenia docelowego projektu remontu i konserwacji budynku będącego cennym obiektem o wartości historycznej, naukowej i estetycznej w krajobrazie kulturowym Karlina. Biorąc powyższe pod uwagę orzeczono jak w sentencji.

POUCZENIE

Niniejsze pozwolenie nie zwalnia od obowiązku uzyskania pozwolenia lub dokonania zgłoszenia w przypadkach przewidzianych Prawem budowlanym i innymi przepisami. Ponadto zgodnie z art.47 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami postępowanie w sprawie wydanego pozwolenia może zostać wznowione a następnie pozwolenie może zostać cofnięte lub zmienione w przypadku gdy wystąpią nowe fakty i okoliczności mogące doprowadzić do uszkodzenia lub zniszczenia zabytku.

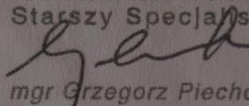
W przypadku niedopełnienia warunków nałożonych w niniejszym pozwoleniu tut. Organ stwierdza wygaśnięcie decyzji w trybie przewidzianym w art.162 §1 pkt 2 Kpa.

Od niniejszej decyzji służy stronom odwołanie złożone do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ul. Krakowskie Przedmieście 15/17 00-071 Warszawa) za pośrednictwem Kierownika Delegatury w Koszalinie Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Szczecinie (75-602 Koszalin ul. Zwycięstwa 125) złożone w terminie 14 dni od daty doręczenia.

W trakcie biegu terminu do wniesienia odwołania strona może zrzec się prawa do wniesienia odwołania wobec ZWKZ. Z dniem doręczenia ZWKZ oświadczenia o zrzeczeniu się prawa do wniesienia odwołania przez ostatnią ze stron postępowania decyzja staje się ostateczna i prawomocna.

Z up. ZACHODNIOPOMORSKIEGO
WOJEWÓDZKIEGO KONSERWATORA ZABYTKÓW
Starszy Specjalista

mgr Grzegorz Piechota

Załączniki: Program badań

Otrzymują:

1. Adresat na adres Zarządcy:
KTBS Sp. z o.o. w Karlinie
Ul. Wojska Polskiego 1 78-230 Karlino
2. a/a

Nie podlega opłacie skarbowej zgodnie z art.2 ust.1 pkt 2 Ustawy z dnia 16 listopada 2006r. o opłacie skarbowej (tj. Dz.U. z 2023 poz.2111 ze zm.)

Ewa Kowalska st. inspektor ds. zabytków nieruchomych.....

SPIS TREŚCI

1. KARTA OBIEKTU..... s. 5 – 22;
2. ŹRÓDŁA INFORMACJI NA TEMAT OBIEKTU s. 23 – 26;
 - 2.1. HISTORIA s. 23;
 - 2.2. ARCHIWALIA s. 24 – 25;
 - 2.3. PUBLIKACJEs.26;

Rozdział pierwszy (I) ZEWNĘTRZNA SUBSTANCJA ZABYTKOWA s. 27 – 97

- (I) 1. ELEWACJEs. 28;
- (I) 1.1. ELEWACJA ZACHODNIA – FRONTOWAs. 29 – 31;
- (I) 1.2. ELEWACJA PÓŁNOCNAs. 32 – 34;
- (I) 1.3. ELEWACJA POŁUDNIOWA s. 35 – 37;
- (I) 1.4. ELEWACJA WSCHODNIA s. 38 – 40;
- (I) 2. PODMURÓWKA s. 41 – 43;
- (I) 3. KONSTRUKCJA ŚCIAN s. 44;
- (I) 3.1. PODMURÓWKA s. 44 – 45;
- (I) 3.2. ŚCIANY s. 46 – 48;
- (I) 3.3. ZESTAWIENIE FORM ŁUPKA s. 49 – 51;
- (I) 4. KOLORYSTYKA ELEWACJI MUROWANEJ KLATKI SCHODOWEJ s. 52;
- (I) 5. DACHs. 53 – 57;
- (I) 6. STOLARKA OKIENNA s. 58 – 77;
- (I) 6.1. KOLORYSTYKA STOLARKI OKIENNEJ s. 78 – 81;
- (I) 7. STOLARKA DRZWIOWA (wejściowa zewnętrzna) s. 82 – 83;
- (I) 8. ZNISZCZENIA ELEWACJI s. 84 – 89;
- (I) 9. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW s. 90 – 91;
- (I) 10. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA KONSTRUKCJI SZKIELETOWEJ BUDYNKU.... s. 92;
- (I) 11. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEWACJI KLATKI SCHODOWEJ s. 93 – 95;
- (I) 12. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ORYGINALNEJ STOLARKI OKIENNEJ s. 96 – 97;

Rozdział drugi (II) WEWNĘTRZNA SUBSTANCJA ZABYTKOWA

- (II) 1. KAFLE PODŁOGOWE KLATKI SCHODOWEJ s. 99;
- (II) 2. SCHODY i BALUSTRADA s. 100 – 103;
- (II). 3. WYNIKI BADAŃ KOLORYSTYKI SCHODÓW BALUSTRADY i TRALEK s. 104 – 107;
- (II). 4. KLATKA SCHODOWA – ŚCIANY s. 108;
- (II). 4.1. ODKRYWKI WARTW MALARSKICH s. 109 – 113;
- (II). 5. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW s. 114;
- (II). 6. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA MALOWIDEŁ ŚCIENNYCH KLATKI SCHODOWEJ s.115
- (II). 7. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH dla ELEMENTÓW DREWNIANYCH WYSTROJU i WYPOSAŻENIA KLATKI SCHODOWEJ s. 116 – 117.

1. KARTA OBIEKTU:

W zasobach archiwalnych WUOZ – Delegatura w Koszalinie, znajduje się:
KARTA EWIDENCYJNA ZABYTKÓW ARCHITEKTURY i BUDOWNICTWA - opracowana w 2003 r.

Autorzy:

- tekst: mgr Ewa Kowalska;
- plany i rysunki: mgr inż. Zbigniew Kocur;
- inwentaryzacja budynku: mgr inż. arch. Jarosław Sajewski.

KARTA PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO

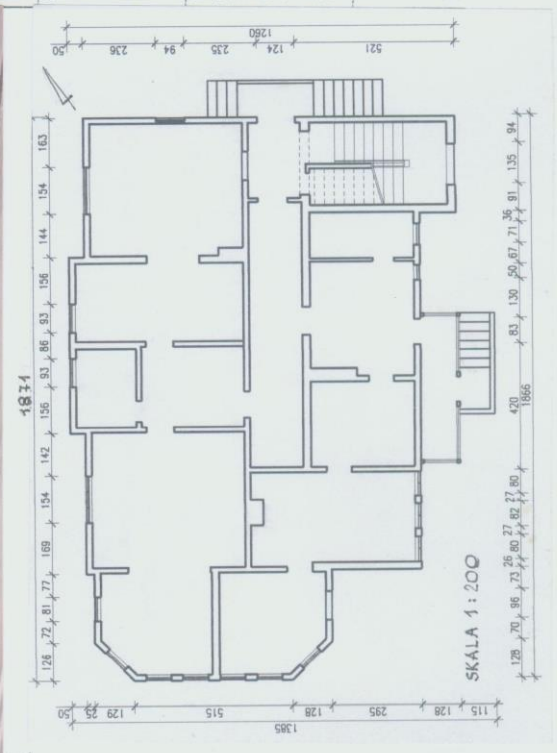
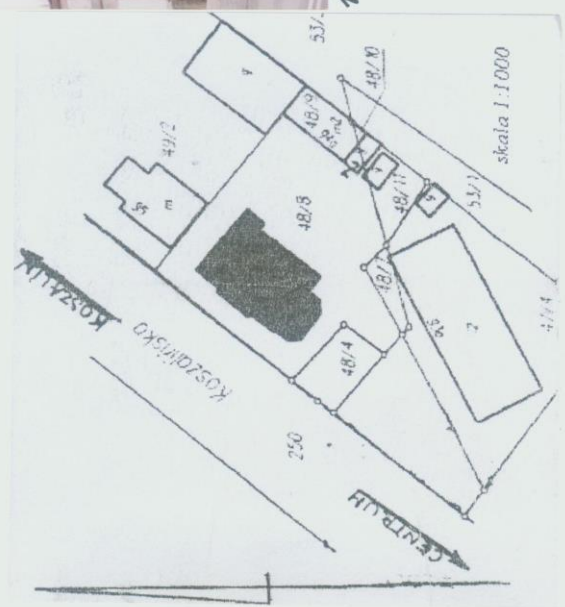
Kopię *KARTY EWIDENCYJNEJ* zamieszczono poniżej (patrz dalej):

3. Miejscowość
KARLINO

2. Czas powstania
XIX/XX w, 1936 r.

1. Obiaki
DOM MIESZKALNY, ul. KOSZALIŃSKA nr 94

11. Dokumentacja, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

4. Adres
ul. Koszalińska 94
78-230 Karlino
nr hipoteczny KW 23886
nr działki 48/8 obręb
3201034005
5. Przynalazność administracyjna
woj. zachodniopomorskie
gmina Karlino
powiat Białogard
6. Poprzednie nazwy miejscowości
Körlin a.d. Persant
7. Przynalazność administracyjna
przed 1 VI 1975
województwo koszalińskie
powiat Koszalin
8. Właściciel i jego adres
Miasto i Gmina Karlino,
78-230 KARLINO, Plac Kościelny 7
Artur Domański, Zwycięstwa 24
78-200 BIAŁOGARD
9. Użytkownik i jego adres (zarząd wspólnoty
mieszkańców Koszalińska 94)
Karlínskie Towarzystwo Budownictwa
Spółecznego sp oo
78-230 KARLINO, Wojska Polskiego 1
Artur Domański, Zwycięstwa 24
78-200 BIAŁOGARD tel 3117205
10. Rejestr zabytków

Nr data

12. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

W 1899 r. w Karlinie powstała fabryka maszyn Jacobi & Klein, mieszcząca się na północny wschód od ulicy Koszalińskiej, w pobliżu linii kolejowej. Prawdopodobnie w tym samym czasie powstał budynek mieszkalny, należący do właściciela fabryki, zlokalizowany na południe od fabryki, pod drugiej stronie ulicy Koszalińskiej. W 1906 r. fabryka została przemianowana na „Maschinenwerk Körlin GmbH”. W 1939 r. zatrudniała ona 152 robotników.

W 1936 r. budynek mieszkalny został częściowo przebudowany – prawdopodobnie w tym czasie dostawiono werandę do elewacji południowo-wschodniej – data 1936 pojawia się w dokumentacji Karlińskiego Towarzystwa Budownictwa Społecznego, bez podania źródeł. Być może została odkryta w czasie prac wzmacniających więźbę dachową z 2001 r. Po wojnie w budynku mieściła się łaźnia dla rosyjskich oficerów, co wspominają w swoich wypowiedziach lokatorzy budynku przy ul. Koszalińskiej 94.

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, tryb, elewacje, wnętrza, wyposażenie, instalacje).

BUDYNEK wolnostojący, usytuowany na prostokątnej działce po południowo - wschodniej stronie ul. Koszalińskiej. Z części południowo-zachodniej działki wydzielono nową działkę pod czterokondygnacyjny blok poprzedzony zieleńcem. Teren posesji wygradzony od północnego-wschodu otynkowanym murem z cegły ceramicznej, przylegającym do elewacji budynków stojących na posesji Koszalińska 95; od południowego wschodu elewacją budynku przy Koszalińskiej 94 a i ścianami garaży, należących do mieszkańców z wąskim przejściem między nimi prowadzącym na skraj skarpy nad rozlewiskiem Parsęty. Od ul. Koszalińskiej teren posesji odgródzony murem z cegły murem i czworobocznymi słupami, pomiędzy którymi rozpięto drucianą siatkę. Budynek główny fasadą skierowany na północny zachód, równoległe do ul. Koszalińskiej. Dziedzinięć posesji nie utwardzony, piaszczysty z ogródkiem skalnym urządzonym na pokrywie studni głębinowej. Wejście do budynku po schodach z ganku dostawionego do elewacji północno-wschodniej. Z dziedzińca wejście po schodach na werandę, dostawioną do elewacji południowo-wschodniej.

FUNDAMENTY - murowane z cegły pełnej, otynkowane.

ŚCIANY ZEWNĘTRZNE - budynek głównego posadowione na cokole murowanym z cegły, otynkowanym z boniowaniem. Ściany zewnętrzne o drewnianej konstrukcji szkieletowej z wypełnieniem fach kruszywem keramzytowym na zaprawie wapienno-cementowej, licowane łupkiem na deskowaniu. Ubytki łupka doraźnie zabezpieczone papą. Ściany dobudówki z klatką schodową murowane z cegły, w całości otynkowane. Ściany werandy od podwórza - w dolnej partii murowane z cegły, otynkowane, w górnej - drewniane. Ściany werandy wschodniej - szkieletowe, wypełnienie jak w budyńku głównym, licowane łupkiem na deskowaniu, posadowione na cokole murowanym z cegły, otynkowanym.

ŚCIANY WEWNĘTRZNE - o drewnianej konstrukcji szkieletowej, otynkowane, malowane farbami emulsyjnymi, w sanitariatach częściowo wykładane glazurą. W pomieszczeniach mieszkalnych współcześnie wykonane ściany działowe z płyt gipsowo-kartonowych, otynkowane, w przedpokojach częściowo wykładane boazerią, oraz ścianki działowe z desek. Ściany klatki schodowej murowane z cegły, otynkowane z lampertą wykonaną farbami klejowymi.

STROPY I SKLEPIENIA - Nad piwnicami płyta żelbetowa na belkach stalowych; nad parterem i piętrem stropy drewniane, belkowe z podsufitką.

WIĘZBA DACHOWA - drewniana, płatiwio-krokwiowa z jedną ścianą stolcową; część dolna w ryżalicy adaptowana na użytkowe poddasze, zabudowana otynkowanymi płytami paździerzowymi z trzcinową, otynkowaną podsufitką na krokwiach dachu. Nad klatką schodową więźba drewniana, krokwiowa.

POKRYCIE DACHU - pierwotnie dach kryty dachówką cementową w karo, obecnie pokryty gontami z papy bitumicznej na deskowaniu. Dachy nad gankiem i werandami pokryte papą.

POSADZKI - na parterze w łącznikach komunikacyjnych posadzka z kwadratowych płytek ceramicznych dekorowanych motywem gwiazdy. W piwnicy - wylewki cementowe. W pomieszczeniach mieszkalnych podłoga z desek, parkiet, wykładzina dywanowa, a w sanitariatach płytki ceramiczne. Na poddaszu i werandzie - podłoga z desek, biała.

c.d opisu – załącznik nr 1

1. Miejscowość

KARLINO

2. Obiekt (nazwa, jak w karcie)

DOM MIESZKALNY, ul. KOSZALIŃSKA nr 94

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

OPIS

C.D OPISU:

SCHODY – zewnętrzne – prowadzące do drzwi wejściowych, betonowe, dostawione dookoła elewacji północno-wschodniej w formie zastawionego ganka z żeliwnymi poręczami na metalowych słupkach. Prowadzące z dziedzińca na werandę południowo-wschodnią – murowane z cegły, dostawione do dolnej kondygnacji werandy, otynkowane. Cztery wybetonowane schodki prowadzą z dziedzińca do zamurowanego otworu wejściowego w elewacji południowej werandy pn.-zachodniej. Schody wewnętrzne – dwubiegowe, drewniane, policzkowe z drewnianymi spocznikami i balustradami. Balustrada z tralkami stylizowanymi na pilastry, ujęta drewnianą poręczą wspartą na słupkach, dekorowanych kanelurami, zwieńczonych wielobocznymi, profilowanymi daszkami.

OKNA – drewniane, skrzynkowe, bogato zdobione. W fasadzie okna dwupoziome, trójdzielne, 6-skrzydłowe; górne skrzydła uchylne, ze szczeblinowym podziałem na 6 kwater w skrzydłach bocznych i 8 kwater w skrzydle środkowym. W ryzalicie fasady – okna dwupoziome, w dolnej części dwudzielne, 2-skrzydłowe, w górnej części jednodzielne jednoskrzydłowe uchylne ze szczeblinowym podziałem na 12 kwater. Okna zaopatrzone w zewnętrzne metalowe suwnice. W szczycie ryzalitu okno okrągłe w drewnianej ramie, stałe, dwudzielne, sześciokwaterowe, częściowo zabite deskami, z resztkami oryginalnego szklenia. W szczytach elewacji północno-wschodniej i południowo-zachodniej okna pojedyncze, trójkątne, dwudzielne, 2-skrzydłowe, skrzydła 6-kwaterowe, z zakrętkami motylkowymi. Okna fasady i elewacji północno-wschodniej ujęte drewnianym, bogato profilowanym obramieniem, z drewnianymi naczółkami i podokiennikami.

Okna werandy zachodniej – dwupoziome, w dolnej części dwudzielne, 2-skrzydłowe, w górnej części jednodzielne jednoskrzydłowe uchylne zamknięte trójkątne, ze szczeblinowym podziałem na 13 kwater.

Okna w elewacji południowo-zachodniej, nad werandą, wymienione wspólnie – drewniane skrzynkowe, dwuskrzydłowe, dwupoziome, 4-skrzydłowe, wstawione w miejsce drzwi?

Okna elewacji południowo-wschodniej – w dolnej kondygnacji – od zachodu – dwupoziome, w dolnej części dwudzielne, dwuskrzydłowe, w górnej części jednodzielne 1-skrzydłowe uchylne ze szczeblinowym podziałem na 13 kwater. Od wschodu – dwupoziome, jednoskrzydłowe(?), z prostokątną górną częścią. Okna poddasza mieszkalnego – dwupoziome, dwuskrzydłowe.

Okna werandy południowo-wschodniej drewniane, pojedyncze, krosnowe, dwuskrzydłowe, skrzydła dwukwaterowe, szkłone szkłem białym; w ścianach bocznych werandy okna drewniane stałe (?), 9-kwaterowe.

Okna klatki schodowej drewniane, pojedyncze, trójdzielne, trójpoziome, szkłone szkłem białym, pierwotnie być może szkłem kolorowym. Dolna i górna część okna oraz część środkowa stała, skrzydła boczne otwierane, mocowane na zawiasach czopowych z motylkowymi zakrętkami. W oknie II kondygnacji klatki schodowej wprowadzony dodatkowy podział w części środkowej. Okno w polaci dachowej uchylne, na metalowym wystęgu z suwnicą zewnętrzną, szkłone szkłem białym w metalowych ramach, czterokwaterowe. Okna w piwnicy drewniane, jednoskrzydłowe, czterokwaterowe, mocowane na zawiasach czopowych z motylkowymi zakrętkami.

DRZWI – zewnętrzne wejściowe główne – drewniane o konstrukcji ramowo-plycinowej (dwuplycinowe), dwuskrzydłowe z listwą przymykową na prawym skrzydle, z prostokątnym nadświetlem szklonym w drewnianej kratownicy, tępe, na zawiasach czopowych. Każde skrzydło dekorowane w dolnej części sześcioma wgłębными plycinami, rozmieszczonymi po dwie w trzech rzędach. W górnej części skrzydła otwór zamknięty łukiem półkolistym, szkłony szkłem ornamentacyjnym. Ślepię uskokowe, profilowane. Okucia metalowe, tarczka prostokątna, żeliwna, klamka mosiężna. Drzwi zewnętrzne na werandę południowo-zachodnią – drewniane, ramowo-plycinowe, jednoskrzydłowe, tępe, na zawiasach czopowych, wypelnione w dolnej części prostokątnymi, wąskimi plycinami; w górnej – prostokątną, poprzeczną plyciną.

Wkładkę złożył: Ewa Kowalska – marzec 2003 r

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów WOSOF w Szczecinie Delegatura w Koszalinie

Drzwi wewnętrzne – drewniane o konstrukcji ramowo-plycinowej, trójplycinowe, na zawiasach czopowych. Częściowo zachowane drewniane, kanelowane obramienia otworów drzwiowych z kwadratowymi uszakami, w które wpisano motyw koła. Drzwi zamykające łączniki komunikacyjne – drewniane, ramowo-plycinowe, dwuskrzydłowe, skłone w drewnianej kratownicy. Słemię profilowane. Skrzydła opierane w dolnej części prostokątnymi plycinami, w górnej przeszklone szkłem ornamentacyjnym lub białym. Mocowane na zawiasach wbijanych, zamki wpuszczane od zewnątrz, klamki współczesne.

W amfiladzie drzwi drewniane, przylgowe, dwuskrzydłowe, mocowane na zawiasach czopowych. Skrzydła o konstrukcji ramowo-plycinowej, w dolnej części wypełnione prostokątną, poprzeczną, plyciną; w górnej części przeszklone ze sześciobocznym podziałem na 8 kwater. Otwory drzwiowe ujęte obramieniami z kanelowanymi listew, z prostokątnymi uszakami, na które nałożono owalne płaskie plakiety. Podobną owalną plakietę umieszczono centralnie na listwie nadprożowej. Drzwi z werandy do pomieszczeń mieszkalnych i w amfiladzie w części płd-wsch - jednoskrzydłowe, pełne, osadzone w metalowych ościeżach, wymienione współcześnie. Drzwi do piwnicy – drewniane, jednoskrzydłowe o konstrukcji deskowo-biegunowej, mocowane na dwóch zawiasach pasowych. Zamykane na kłódki. Drzwi w piwnicy – drewniane o konstrukcji deskowo-biegunowej, jednoskrzydłowe na zawiasach pasowych. Nadproża ceglane, odcinkowe.

RZUT – budynek założony na planie prostokąta, o 2,5 traktach wzdłużnych, z korytarzem międzytraktowym dostępnym z przedziałka w części północno-wschodniej. Układ pomieszczeń amfiladowy. Dwubiegowa klatka schodowa usytuowana jest w części wschodniej traktu południowo-wschodniego. Od północnego wschodu do budynku przylega prostokątny ganek ze schodami poprzedzającymi wejście główne do budynku; od południowego zachodu weranda założona na planie prostokąta o ściętych narożach. Do elewacji południowo-wschodniej przylega współczesna, prostokątna weranda ze schodami i niewielkim aneksem.

BRYŁA – zwarta, prostopadłościenna, podpiwniczona, 1-kondygnacyjna, z użytkowym poddaszem (aktualnie nieużywany pokój służący znajdował się w części płd-zach.), nakryta dachem dwuspadowym z kalenicą równoległą do ul. Koszalińskiej. Ryzalit centralny w fasadzie oraz ryzalit z klatką schodową w elewacji pd.-wschodniej - 2-kondygnacyjnej, nakryte dachami dwuspadowymi o kalenicach prostopadłych do kalenicy budynku głównego. Połacie dachów mocno wysunięte przed lico szczytów i ścian obwodowych, z dekoracyjnie opracowanymi czołami belek. Nad jednokondygnacyjnym gankiem i werandą południowo-wschodnią dachy pulpitowe, nad gankiem na kroksztynach. Nad jednokondygnacyjną, podpiwniczoną werandą pd.-zach. znajdował się pierwotnie taras, przekształcony obecnie na płaski dach.

ELEWACJE – wszystkie elewacje posadowione na otynkowanym cokole; gzyms cokolowy obity blachą ocynkowaną. Cokol częściowo boniowany (w elewacji północno-zachodniej i południowo-wschodniej). Płaszczyzny wszystkich ścian licowane są lupkiem w kształcie karpiołki, układanym w rybią łuskę. Naroża budynku oraz otwory okienne i drzwiowe ujęte są obramieniem wykonanym z lupka o kształcie rombów płytek, natomiast okap i listwy nadprożowe nad dwoma oknami w elewacji pd.-wschodniej wykonano z prostokątnych płytek o łukowo ściętym lewym narożu. Jedyne ściany ryzalitu pd.-wschodniego (z klatką schodową) otynkowane, pozabawione pierwotnej warstwy licowej z lupka podczas prowadzonych współcześnie prac remontowych. Połacie dachów mocno wysunięte przed lico ścian, z dekoracyjnie opracowanymi czołami belek i niektórych krokwi.

Wszystkie otwory okienne posiadają wykroj prostokąta, za wyjątkiem 3 okien w elewacji pd.-wsch. oraz okien werandy, które posiadają wykroj prostokąta zamkniętego trójkątnie. Wszystkie otwory okienne zostały ujęte wykonanymi w drewnie, dekoracyjnymi obramieniami, pomalowanymi – podobnie jak stolarka okienna- białą farbą olejną, co w zestawieniu z grafitową szarością pokrytych lupkiem ścian, stanowi kontrastowy element kompozycyjny elewacji.

c.d. opisu na wkladce nr 2

1. Miejscowość

KARLINO

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNY, ul. KOSZALIŃSKA nr 94

3. Zawartość wkł. (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

OPIS

FASADA – symetryczna, trzyosiowa, z ryzalitem na osi środkowej, posadowiona na cokole z boniowaniem płytowym wykonanym w tynku. Na skrajnych osiach prostokątne, dwupoziomowe, trójdzielne otwory okienne. Ryzalit dwukondygnacyjny, dwuosiowy, zwieńczony trójkątnym szczytem z dekoracyjnym akroterionem. Na osiach ryzalitu prostokątne, dwudzielne, dwupoziomowe otwory okienne; w szczycie centralnie umieszczony okulus z drewnianej, profilowanej ramie. Wszystkie otwory okienne fasady ujęte dekoracyjnym, drewnianym, kanelowanym obramieniem, nalożonym na lico ściany. Silnie wysunięte parapety, wsparte są na dekoracyjnych, kanelowanych konsolach, pomiędzy którymi umieszczona jest płaska, wolutowa plakieta o opływowych krawędziach. Parapety stanowią podstawę dla ujmujących otwór okienny listew w formie „pseudopilastrów”, zakończonych konsolkami, na których wspiera się „pseudobelkowanie” zwieńczone trójkątnym naczółkiem o opływowych, wolutowych krawędziach i linearnym ornamentem, z palmetowym zwornikiem w centrum. Drewniane obramienia otworów okiennych podkreśla dodatkowo obramienie z lupkowych płytek o kształcie rombów. Szczyt ryzalitu wieńczy wolutowy akroterion z palmeta.

Od zachodu cofnięta nieco elewacja północno-zachodnia werandy, posadowiona na boniowanym, otynkowanym cokole. Na osi elewacji dwupoziomowy otwór okienny zamknięty trójkątnie – w dolnej części dwudzielny, w górnej jednodzielny, 13-kwaterowy. Całość ujęta drewnianym obramieniem z profilowanych listew z uszakami, nalożonym na lico ściany, zwieńczonym zwornikiem w formie romboidalnej plakiety.

ELEWACJA PÓLNO-CNO-WSCHODNIA – niesymetryczna, trójosiowa. Pierwotnie elewacja była prawdopodobnie 4-osiowa; obecnie część wschodnia, mieszcząca klatkę schodową, gładko otynkowana, bez otworów. Cokół otynkowany, z boniami płytowymi wykonanymi w tynku. Część środkowa i pn. elewacji licowana lupkiem układanym w rybią łuskę na deskowaniu, zwieńczona trójkątnym szczytem. Południowa krawędź szczytu przetrwana połączeniem dwuspadowego dachu nad elewacją klatki schodowej, dostawionej od południa do korpusu budynku. Przed umieszczeniem na trzeciej osi prostokątnym otworem wejściowym ganek z lustrzanymi schodami jednobiegowymi. Ganek nakryty pulpitowym daszkiem wspartym na dwóch drewnianych, jednostronnie omieczonych słupach, z drewnianą, pełną balustradą. Na osi północnej elewacji w I kondygnacji prostokątny otwór okienny (zabezpieczony płytą od wewnątrz), ujęty drewnianym obramieniem (jak w opisie elewacji). W II kondygnacji dwa prostokątne otwory okienne, z drewnianym obramieniem (patrz opis elewacji) i przesunięty ku narożnikowi kwadratowy otwór okienny, wykonany wspólnie. W szczycie, na osi trójkątnej, dwudzielny otwór okienny, ujęty obramieniem z lupka. Okapy dachów mocno wysunięte przed lico ścian. Belki okapowe o dekoracyjnie wyciętych czolach.

ELEWACJA POŁUDNIOWO-WSCHODNIA – niesymetryczna, 1,5 kondygnacyjna, z jednoosiową, trzykondygnacyjną klatką schodową od północy i parterową werandą dostawioną do elewacji na osi głównej elewacji budynku głównego. Elewacja pokryta lupkiem (jak w opisie wstępnym elewacji), z wyjątkiem gładko otynkowanych ścian klatki schodowej oraz drewnianej werandy.

Elewacja klatki schodowej z otynkowanym cokolem, 1-osiowa, zwieńczona trójkątnym szczytem z palmetową sterzyną w centrum. Na osi klatki schodowej w partii cokołu kwadratowy otwór piwniczny, na półpiętrze i w II kondygnacji otwory okienne o wykroju prostokąta, w szczycie – niewielki, kwadratowy otwór okienny na osi. Okapy dachu mocno wysunięte przed lico elewacji, wsparte na belkach o dekoracyjnie wyciętych czolach.

Weranda na wysokim murywanym, otynkowanym cokole, poprzedzona otynkowanym gankiem z jednobiegowymi schodami prowadzącymi na podest. Do cokołu werandy od północy dostawiona niska przybudówka kryta daszkiem jednospadowym. Elewacja przybudówki przepruta prostokątnym otworem drzwiowym, prowadzącym do piwnicy. Pod schodami ganku prostokątny otwór drzwiowy, prowadzący do schowka pod schodami. Górna część werandy drewniana, dwupoziomowa, pięcioosiowa, z prostokątnym otworem drzwiowym na osi środkowej. Na pozostałych osiach dwuskrzydłowe, czterokwaterowe otwory okienne. Boczne ściany werandy i górna część werandy szklona w drewnianej kratownicy. Ponad dachem werandy dwa prostokątne otwory okienne, osłonięte wchodzące w połac dachową budynku głównego, nakryte dwuspadowymi daszkami o kalenicach prostopadłych do połaci dachu, zwieńczone płaskimi akroterionami.

Wkładkę założył: Ewa Kowalska – marzec 2003 r

(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów WO SOZ w Szczecinie Delegatura w Koszalinie

Elewacja południowo-zachodnia – ułożenie z użyciem płytek ceramicznych, licowana łupkiem na deskowaniu, mocno uszkodzonymi, uzupełnianymi papą i deskami. W partiiokołu na osi północnej zamurowany, prostokątny otwór okienny; w pierwszej kondygnacji dwa wąskie, prostokątne otwory okienne, rozmieszczone niesymetrycznie, ujęte drewnianymi opaskami, nalożonymi na lico ściany i obramieniem z łupka. W polaci dachu świetlik, doświetlający pomieszczenie poddasza z rurą kanalizacyjną wprowadzoną na zewnątrz.

Część południową elewacji budynku wypełniają trzy otwory okienne, w dolnej części prostokątne; w górnej części zakończone trójkątnie. Otwory okienne ujęte są wspólnym drewnianym podokiennikiem z profilowanych listew i drewnianym obramieniem nalożonym na lico ściany, i rozdzielone jedynie płaskimi drewnianymi pilastrami o kanelowanych trzonach. Górna część elewacji, w partii poddasza zabudowana drewnianymi deskami, osłonięta silnie wysuniętym okapem dachu (prawdopodobnie pierwotnie był tu taras). Od strony zachodniej cofnięta o 3 m w kierunku północnym elewacja południowo-wschodnia werandy, dostawionej do elewacji południowo-zachodniej z wąskim, zamurowanym otworem drzwiowym na osi.

ELEWACJA POŁUDNIOWO-ZACHODNIA – niesymetryczna, na otynkowanym cokole, dwukondygnacyjna z dostawioną w I kondygnacji pięcioboczną werandą, nakrytą płaskim dachem (na którym pierwotnie znajdował się taras). Elewacja licowana łupkiem na deskowaniu; zwieńczona trójkątnym szczytem z palmetową sterczyzną w centrum. Okapy dachu wysunięte przed lico z belkami o dekoracyjnie wyciętych czolach.

Elewacja południowo-zachodnia werandy 4-osiowa, symetryczna. Na poszczególnych osiach prostokątne otwory okienne zamknięte trójkątnie, ujęte wspólnym parapetem. Między drewnianymi, dekoracyjnymi obramieniami poszczególnych otworów okiennych wąski pas ściany licowanej łupkiem. Elewacja boczne werandy jednoosiowe, z otworami okiennymi o identycznym wykroju i dekoracji, za wyjątkiem elewacji pn.-wsch., w której na osi znajduje się zamurowany otwór drzwiowy, poprzedzony betonowymi schodkami prowadzącymi na dziedziniec posesji.

Elewacja południowo-zachodnia budynku ponad werandą, na poziomie drugiej kondygnacji, trójosiowa. Na dwóch osiach symetrycznie rozmieszczone dwa prostokątne otwory drzwiowe, obecnie częściowo zamurowane i przekształcone na otwory okienne, ujęte obramieniem z łupka o kształcie rombów płytek, zwieńczone silnie wysuniętym przed lico drewnianym trójkątnym naczółkiem identycznym jak w fasadzie Zachował się tylko naczółek od strony pn, po drugim naczółku pozostał jedynie daszek). Przy narożniku od strony wschodniej fragment ściany pokrytej deskami bez warstwy licowej z łupka, z kwadratowym otworem okiennym (odeskowanie narożnika wschodniego w partii poddasza może wskazywać, że pierwotnie był tu taras). W szczytce, na osi – trójkątny otwór okienny ujęty obramieniem z łupka, rozdzielony symetrycznie wąskim słupkiem pokrytym rombami płytkami łupka.

WNETRZE – różnicowane, z zachowaniem amfildowego układu pomieszczeń dostępnych z przedsiionka klatki schodowej. Łącznik komunikacyjny w dolnej kondygnacji wspólny dla lokatorów, zajmujących część frontową i od podwórka. Pierwotne otwory drzwiowe z korytarza do pokoi od północy zamurowane. Z korytarza wejście do mieszkanego przez prostokątnym otwór drzwiowy, prowadzący do przedpokoju. Z przedpokoju wejście do pomieszczeń południowo-zachodnich – przez prostokątny otwór drzwiowy do dużego pokoju mieszkalnego, a stąd przez współcześnie wykonaną ścianą działową z dwuskrzydłowymi drzwiami do pokoju, wygospodarowanego z werandy, przedzielonej ścianą działową. Z przedpokoju wejście do kuchni i do łazienki, wydzielonej od północy z korytarza. Stąd wejście do dużego pokoju mieszkalnego od północnego – wschodu. Wejście do mieszkania od południowego wschodu przez prostokątny otwór drzwiowy z korytarza. Stąd wejście do łazienki, wydzielonej z części wschodniej kuchni ścianą działową i do ciemnego pokoju, którego okna wychodzą na werandę dostawioną do ściany budynku od południowego wschodu. Z tego pokoju przejście do prostokątnego pokoju, przylegającego do korytarza (część ściany południowej korytarza wyburzona; korytarz od wschodu zamknięty ścianą). Wejście do pokoju znajdującego się na werandzie przesuńnięte w kierunku południowym. Podział werandy na dwa pokoje wtórny. Stosunkowo dobrze czytelny pierwotny układ pomieszczeń – w części północnej trzy pokoje reprezentacyjne; w części południowej dwa pokoje, a od północnego wschodu – weranda. Pomieszczenia na półpiętrze z charakterystycznymi skośnymi sufitami, nadbitymi na belki krokwiowe, dostępne z korytarza. W części północno-wschodniej – wejście z klatki schodowej do kuchni, a stąd do pokoju w ryzalicy. Część północno-zachodnia nie została udostępniona do oględzin. Niedostępna również część południowo-wschodnia, z wyjątkiem łazienki przylegającej do klatki schodowej, wydzielonej ścianą działową, doświetlonej świetlikiem w polaci dachu.

WYPOSAŻENIE – stolarka okienna drewniana, oryginalna, bogato zdobiona. Okna fasady o zróżnicowanych formach ujęte drewnianym bogato profilowanym obramieniem, z drewnianymi naczółkami i podokiennikami. Podokienniki wycięte dekoracyjnie o opływowych liniach. Parapety drewniane, profilowane, wsparte na konsolkach z kanelurami. Wtórnie – niektóre zabezpieczone blachą ocynkowaną. Obramienie nalożone na lico ściany, kanelurowane ze spływami dekoracyjnymi guzami przy parapecie i przy ślepieniu. Ślepię uskokowe, profilowane. Belkowanie górnej części proste, ujęte konsolami z kanelurami, podtrzymującymi plastyczny gzyms wieniecący. Naczółek nadokienny drewniany o opływowych liniach z palmetą w centrum i esownicami po bokach, dekorowany wklęsłorzytm ornamentem wolutowym. Okna werandy południowo-zachodniej – obramienia okien płaskie z profilowanymi, drewnianymi podokiennikami. Górna część zamknięta trójkątnie z dekoracyjnie wyciętym płaskim zwornikiem z rautem w centrum. Zachowane dekoracyjne naczółki nad oknami w górnej kondygnacji budynku, nad werandą. Zachowana częściowo oryginalna stolarka drzwiowa. **INSTALACJE** – elektryczna, częściowo natynkowa, kanalizacja zewnętrzna, z łazienek górnej kondygnacji odprowadzona częściowo po ścianie bu-dynku, brak instalacji piorunochronowej. Rynny i rury spustowe z blachy ocynkowanej pomalowane brązową olejnicą, z dekoracyjnymi okrągłymi zbiornikami w częściach bocznych elewacji frontowej.

ZALĄCZNIK NR 3

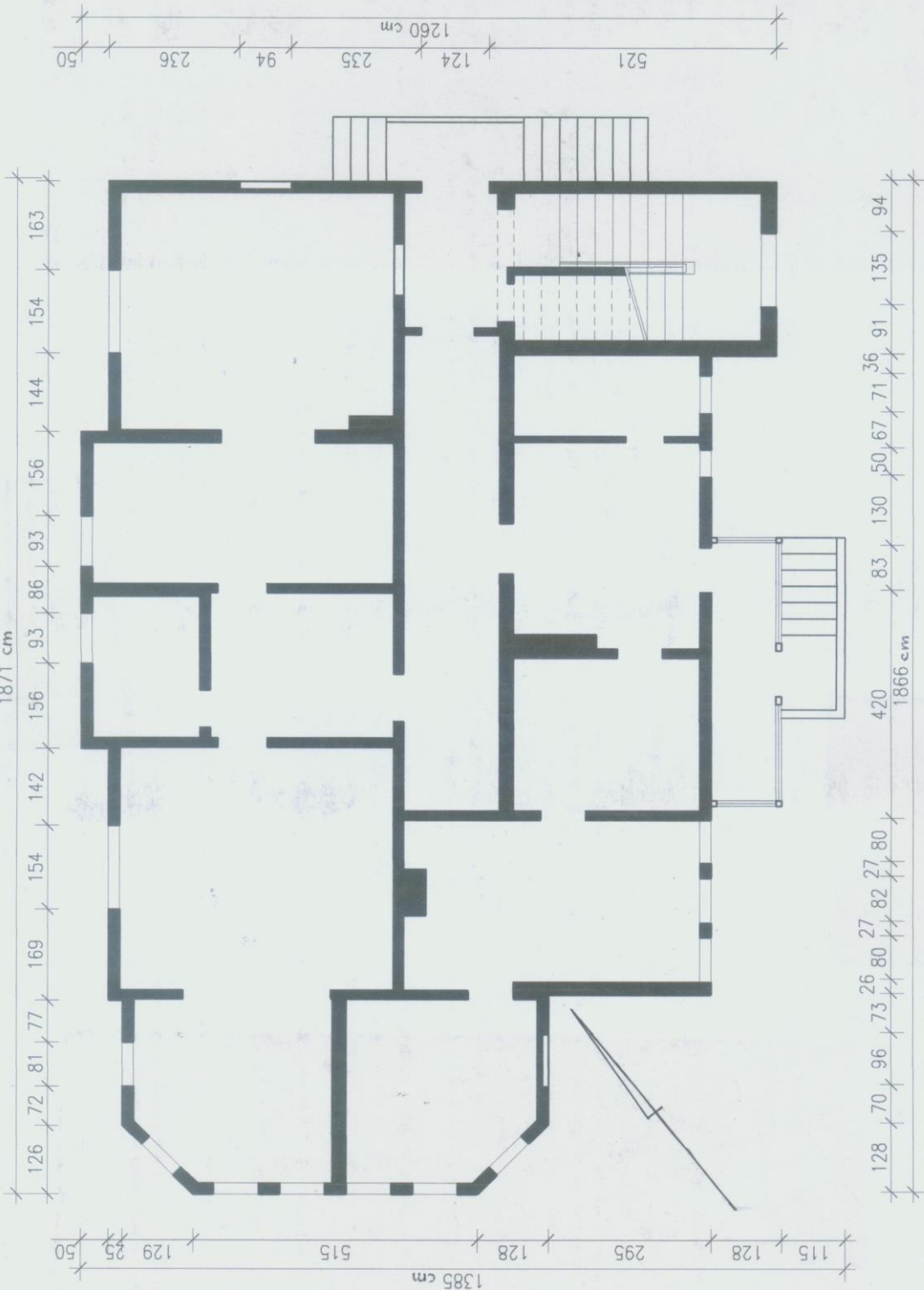
WKLADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

RZUT, J. ELEWACJE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
DOM MIESZKALNY, ul. KOSZALIŃSKA 94

1871 cm

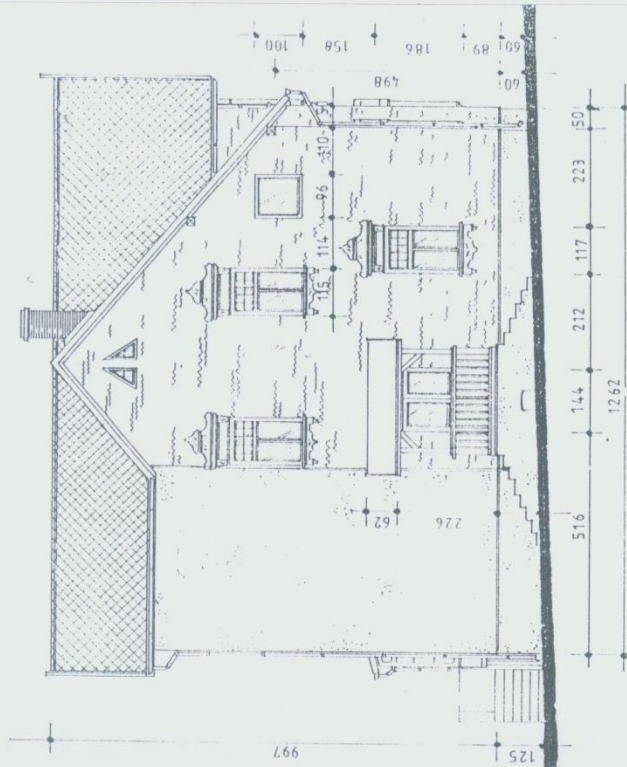
SKALA 1:100

= 10,57 + 11,22 m

Wkładkę założył: *Ewa Kowalska* – marzec 2003 r.
(imię, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywów: *PSOZ Del. Koszalin*

INWENTARYZACJA BUDYNKU
 M I E J Z K A L N E G O
 KARLINO * UL. KOZALINSKA 94

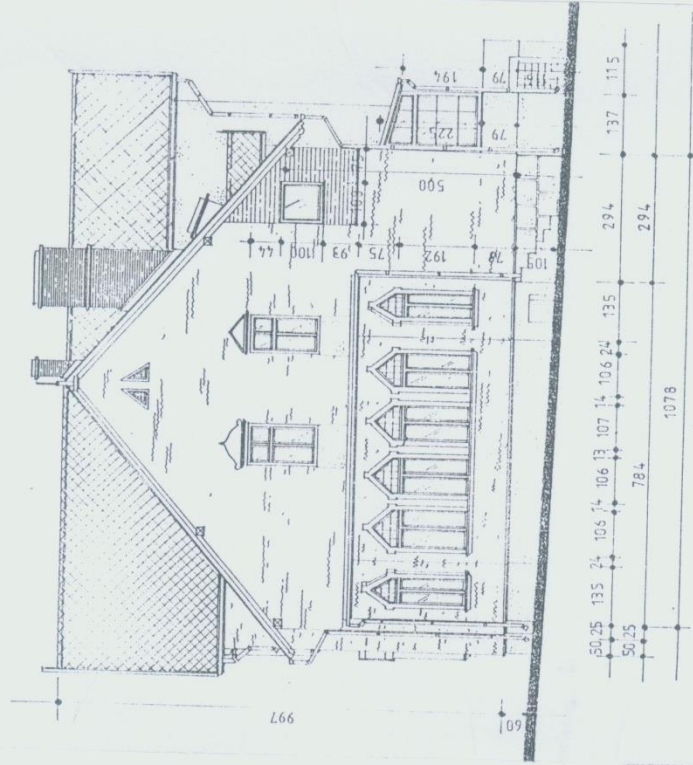
ELEWACJA PÓŁNOCNO-WSCHODNIA

Architektoniczna Pracownia Architektoniczna
 NAZWA BUDYNEK MIEZKALNY
 ADRES KARLINO * UL. KOZALINSKA 94
 INWESTOR KTBJ
 TEMAT ELEWACJA PÓŁNOCNO-WSCHODNIA
 AUTORKA PRACOWNIA ARCHYTEKTONICZNA
 MGR INZ. ARCH. JAROSŁAW JAJEWIKI
 UL. ZAMOYNIĘCO 145
 78-200 BIAŁOCARD
 LUTY 1998 * SKALA 1:100 * RYJ. NR 5/5

INWENTARYZACJA BUDYNKU
 M I E J Z K A L N E G O
 KARLINO * UL. KOZALINSKA 94

ELEWACJA PÓŁDNIOWO-ZACHODNIA

Architektoniczna Pracownia Architektoniczna
 NAZWA BUDYNEK MIEZKALNY
 ADRES KARLINO * UL. KOZALINSKA 94
 INWESTOR KTBJ
 TEMAT ELEWACJA PÓŁDNIOWO-ZACHODNIA
 AUTORKA PRACOWNIA ARCHYTEKTONICZNA
 MGR INZ. ARCH. JAROSŁAW JAJEWIKI
 UL. ZAMOYNIĘCO 145
 78-200 BIAŁOCARD
 LUTY 1998 * SKALA 1:100 * RYJ. NR 3/5

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

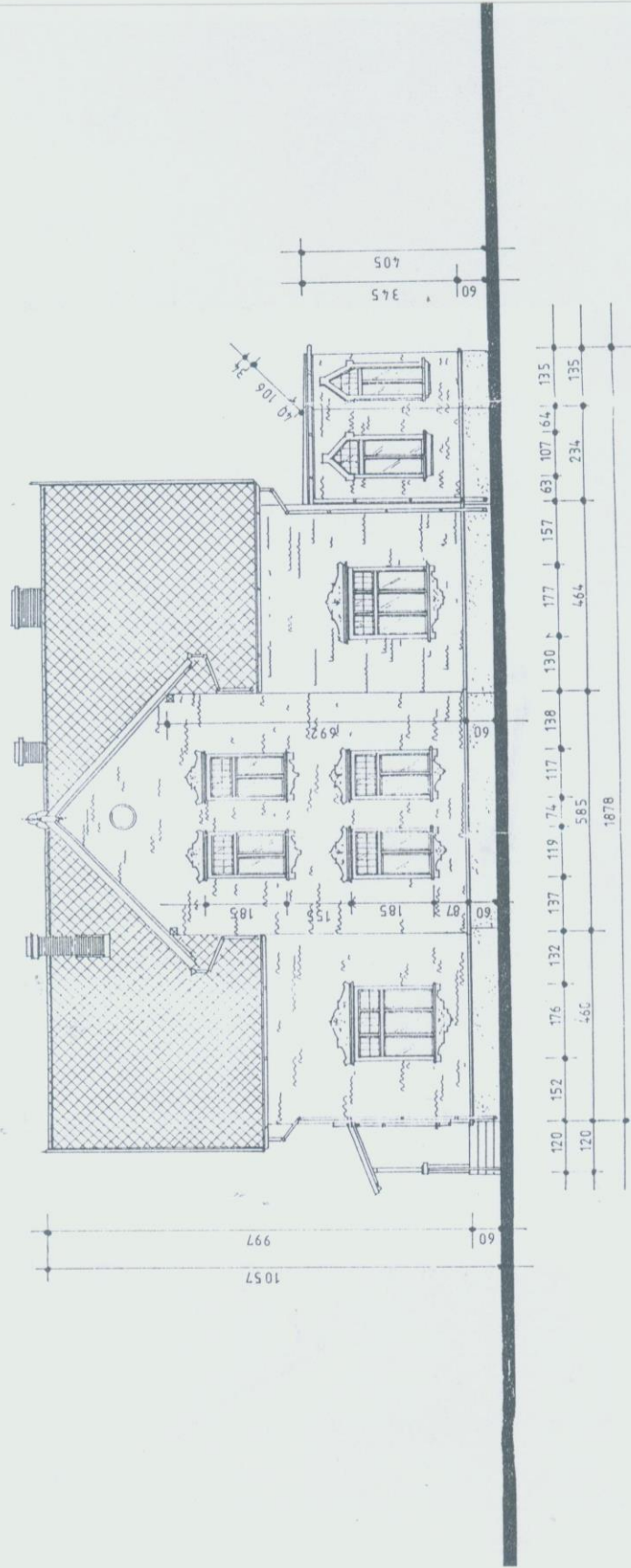
ELEWACJE

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

DOM MIESZKALNY, ul. KOSZALIŃSKA 94

1. Miejscowość
KARLINO

ELEWACJA PÓŁNOCNO-ZACHODNIA

INWENTARYZACJA ARCHITEKTONICZNA

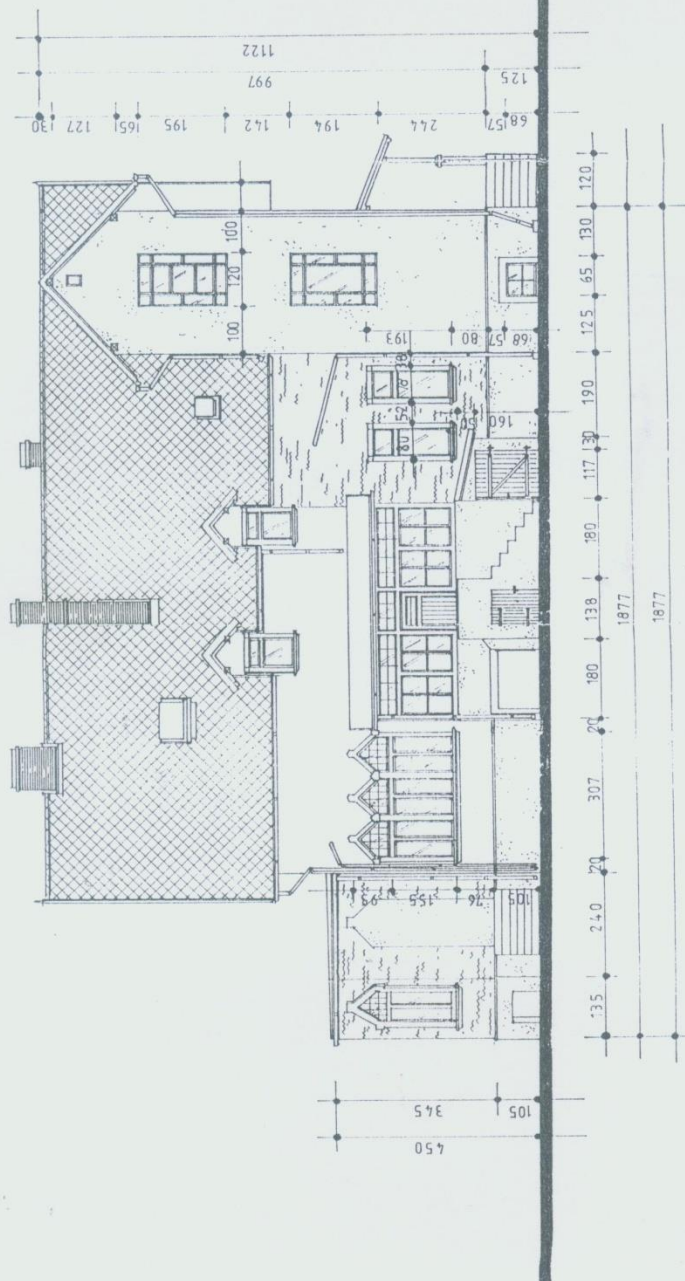
NAZWA BUDYNEK MIESZKALNY
 ADRES KARLINO • UL. KOSZALIŃSKA 94
 INWENTOR KTBJ
 TEMAT ELEWACJA PÓŁNOCNO-ZACHODNIA
 AUTOR/KA PRACOWNIA ARCHITEKTONICZNA
 MGR INZ. ARCH. JAROSŁAW JAJEWIŃ
 UL. ZAMOYŃSKIEGO 145
 78-200 BIAŁOGARD

LUTY 1998 • SKALA 1:100 • RYS. NR 2/5

INWENTARYZACJA BUDYNKU
 M I E J Z K A L N E G O
 KARLINO • UL. KOSZALIŃSKA 94

Wkładkę założył: Ewa Kowalska – marzec 2003 r.
 (imię, nazwisko, data)
 Miejsce przechowywania negatywów .PSOZ Del. Koszalin

ELEWACJA POŁUDNIOWO-WSCHODNIA

INWENTARYZACJA BUDYNKU MIESZKALNY
NAZWA BUDYNEK MIEZKALNY
ADRES KARLINO * UL. KOZALINSKA 94
INWESTOR KTBS
TEMAT ELEWACJA POŁUDNIOWO-WSCHODNIA
AUTOR/KA PRACOWNIA ARCHITEKTONICZNA
 MGR INZ. ARCH. JAROSŁAW JAJEWIŃSKI
 UL. ZAMOYNIĘCIEGO 145
 78-200 BIAŁOGARD
 LUTY 1998 * SKALA 1:100 * RYT. NR 4/5

INWENTARYZACJA BUDYNKU
M I E S Z K A L N Y
KARLINO * UL. KOZALINSKA 94

WKLADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZAŁĄCZNIK NR 5.

1. Miejscowość
KARLINO

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
DOM MIESZKALNY, ul. KOSZALIŃSKA nr 94

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

Wkładkę złożył: *Ewa Kowalska – marzec 2003 r*
(imię, nazwisko, data)
Miejsce przechowywania negatywów: *PSOZ Del. Koszalin*

7

6

5

WKLADKA DO KARTY EWIDENCYJNEJ ZABYTEKÓW ARCHITEKTURY I BUDOWNICTWA

ZALĄCZNIK NR 9

1. Miejscowość

KARLINO

2. Obiekt (nazwa i jak w karcie)

DOM MIESZKALNY, KOSZALIŃSKA nr 94

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA, MAPA, SPIS ZDJĘĆ

26.

Wkładkę założył: *Ewa Kowalska – marzec 2003 r.*
(imie, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: *PSOZ Del. Koszalin*

27.

28.

<p>21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania) Protokół kontroli okresowej budynku z 17.04.2001 r. w aktach Karlińskiego Towarzystwa Budownictwa Publicznego.</p> <p>22. Bibliografia</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. J. Sajewski – Inwentaryzacja budynku mieszkalnego, Karlino, ul. Koszalińska 94, luty 1998 2. Daten zu Geschichte der Stadt Körlin a.d. Persante w: Stadtplan Körlin a.d. Persante, Bochum/Reinfeld 1987 <p>23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowania, sygnatury)</p>	<p>24. Uwagi różne</p> <p>25. Opracował (imię, nazwisko, data, podpis) tekst mgr Ewa Kowalska, plany, rysunek mgr inż. Zbigniew Kocur dokumentacja fotograficzna mgr inż. Zbigniew Kocur miejsce przechowywania negatywów PSOZ w Szczecinie, Del. Koszalin KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !</p> <p>26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)</p>
<p>27. Załączniki</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Załącznik nr 1 – opis. 2. Załącznik nr 2 – opis 3. Załącznik nr 3 - rzut, przekroje 4. Załącznik nr 4 – przekroje 5. Załącznik nr 5 – dokumentacja fotograficzna 6. Załącznik nr 6 – dokumentacja fotograficzna 7. Załącznik nr 7 – dokumentacja fotograficzna 8. Załącznik nr 8 – dokumentacja fotograficzna 9. Załącznik nr 9 – dokumentacja fotograficzna 10. Załącznik nr 10 - dokumentacja fotograficzna 	

<p>14. Kubatura</p> <p>1450,69 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>387 m²</p> <p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Według informacji udzielonych przez lokatorów, po 1945 r. wykonano w budynku następujące prace:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. różnego rodzaju prace adaptacyjne wnętrza – wydzielenie przestrzeni łazienek, wykonanie prowizorycznej kanalizacji w pomieszczeniach półpiętra – lata 70-te i 90-te XX w. Wtórne podziały części pomieszczeń na parterze – wydzielenie przedpokoju i kuchni ścianami działowymi. 2. instalacja ogrzewania ciepłego na parterze w części północno-zachodniej. 3. instalacja sieci co w pozostałej części budynku – podłączona do sieci miejskiej. 4. prowizoryczne zabezpieczenie więźby dachowej – (stłupy obite deskami) – 2001 r. 5. wymiana dachówek na gont bitumiczny na deskowaniu 2001 r. 6. wymiana rynien i rur spustowych – 2001 r. 	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>dom mieszkalny</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>dom mieszkalny</p>
		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Duże ubytki łupka w licowej warstwie ścian zewnętrznych, zabezpieczone prowizorycznie papą i płytami paździerzowymi; uszkodzone deski licowania, spróchniałe, miejscami przegnilłe. 2. Spróchniałe i przegnilłe belki konstrukcji szkieletowej, ubytki i zły stan techniczny wypełnienia fach. 3. Duże ugięcie belek stropowych. Uszkodzona podsufitka w nieużywanym pomieszczeniu w partii poddasza. 4. Więźba dachowa mocno spróchniała, przegnila, częściowo obita deskami. 5. Drewniane obramienia okien i stolarka okienna z licznymi ubytkami, częściowo spróchniała i przegnila. 6. Prowizoryczna instalacja wod-kan. na półpiętrze z rurami wyprowadzonymi na zewnątrz przez elewację. 7. Pęknięcie stropu w piwnicy w części pld-zach. 	
			<p>20. Najbliższe postulu konserwatorskie</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Należy zachować oryginalną bryłę i wystrój budynku, oryginalne oli-cowanie łupkiem na deskowaniu, co wymaga przeloczenia i uzupełnienia łupka z możliwością docieplenia budynku. 2. Konieczne jest wykonanie ekspertyzy określającej stan drewnianej konstrukcji szkieletowej ścian oraz przeprowadzenie remontu kapitalnego z wymianą zniszczonych elementów. 3. W/w ekspertyza powinna zbadać i określić, czy ugięcia belek stropowych nie zagrażają bezpieczeństwu mieszkańców. Konieczne przeprowadzenie remontu stropu oraz wymiana podsufitki i podłóg w partii poddasza. 4. Więźba wymaga natychmiastowego przeprowadzenia remontu kapitalnego z częściową wymianą spróchniałych belek. 5. Renowacja i częściowa rekonstrukcja stolarki okiennej z zachowaniem oryginalnych podziałów i obramień nałożonych na lico ściany oraz uzupełnieniem ubytków detalu. Wskazane uruchomienie zachowanych, częściowo nieczynnych suwnic zewnętrznych. 6. Zlikwidowanie wyprowadzonych na zewnątrz, przez ściany elewacji półpiętra rur instalacji wod-kan – konieczne opracowanie systemu odprowadzenia bez naruszania ścian elewacji.

2. ŹRÓDŁA INFORMACJI NA TEMAT OBIEKTU:

2.1. HISTORIA:

Budynek mieszkalny w Karlinie przy ul Koszalińskiej 94, zlokalizowany w północnej części miasta, po wschodniej stronie ulicy, został wzniesiony na przełomie XIX i XX w.

W 1899 r. powstała przy obecnej ul. Koszalińskiej fabryka maszyn Jacobi & Klein. Jest bardzo możliwe, że w tym samym czasie po drugiej stronie ulicy powstał budynek mieszkalny właściciela fabryki.

Pierwotnie był to budynek na planie prostokąta z niewielkim ryzalitem od strony zachodniej.

W 1906r. fabrykę przemianowano na Maschinenwerk Körlin GmbH.

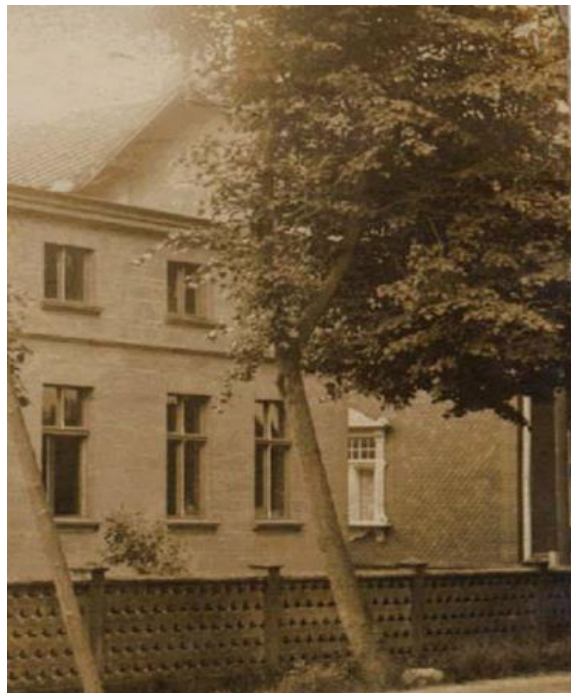
W 1936r. został przebudowany, od strony południowej dostawiono werandę (świadczą o tym zachowane boniowania podmurówki w piwnicy pod werandą), oraz murowaną klatkę schodową przy północno-wschodnim narożniku.

Po II wojnie światowej budynek był przejściowo użytkowany przez oficerów radzieckich, a następnie zaadaptowany na kilka mieszkań komunalnych.

2.2. ARCHIWALIA:

Pocztówka z 1919 r. Na drugim planie fragment szczytu budynku przy ul. Koszalińskiej 94 w Karlinie.

Powiększenie pocztówki z 1919 r.

Zdjęcie z 1986 r. pochodzi z :<https://fotopolska.eu/2559925,foto.html>

2.3. PUBLIKACJE:

W publikacji pt.: „*W poszukiwaniu tożsamości historycznej Karlina*”, wydanej w 2010 roku, pod redakcją A. Chudzińskiego, znajduje się artykuł/rozdział, pt.: „*Budownictwo ryglowe w mieście i gminie Karlino*”, którego autorem jest W. Witek¹.

W w.w. artykule/rozdziale odnajdujemy treści dotyczące willi/budynku wielorodzinnego pod adresem ul. Koszalińska 94 w Karlinie, a mianowicie (cytuję):

W przestrzeni miejskiej (Karlina) można odnotować liczne przykłady zabudowy ryglowej, która związana jest z budownictwem mieszkaniowym, gospodarczym i użytkowym. W wielu obiektach – głównie mieszkalnych – zachowały się elementy pierwotnej konstrukcji, która wyłania się po odsłonięciu tynków lub w szczytach przebudowanych obiektów. Budynki te – zróżnicowane pod względem chronologicznym, typologicznym i wystroju architektonicznego – stanowią interesujący przykład wykorzystania ryglowej konstrukcji ścian w różnych formach architektonicznych².

(...)

Interesującym przykładem budownictwa ryglowego o cechach podmiejskiej willi jest zabytkowy dom przy ulicy Koszalińskiej 94, wybudowany na przełomie XIX/XX wieku, należący do właściciela fabryki Maschinenwerk Korlin GmbH. W 1936 roku dom został częściowo rozbudowany (m. in. o werandę), a po 1945 roku zaadoptowany na kilka mieszkań komunalnych.

Jest to budynek parterowy, podpiwniczony z użytkowym (mieszkalnym) poddaszem, nakryty wysokim dachem dwuspadowym, z wystawką nad ryzalitem frontowym. Ściany wykonane zostały w konstrukcji szkieletowej (ryglowej) z wypełnieniem z kruszywa keramzytowego na zaprawie wapienno-cementowej, od zewnątrz deskowane i licowane granitowym łupkiem („w łuskę”). Ściany dobudówki z klatką schodową są murowane z cegły ceramicznej, tynkowane. Plan budynku ma kształt nieregularnego prostokąta, lekko rozczłonkowany, z ryzalitami i werandami. Elewacje o pierwotnej kompozycji i bogatym (stylizowanym) wystroju. Na szczególną uwagę zasługują okna, ujęte dekoracyjnym (architektonicznym) obramieniem, złożonym z pseudopilastrów, konsol, wolut, plakiet, pseudobelkowania. Wnętrze ma układ dwuipółtraktowy, z wewnętrznym korytarzem oraz reprezentacyjnymi pokojami w trakcie frontowym³.

¹ W. Witek, *Budownictwo ryglowe w mieście i gminie Karlino*, (w:) red.: A. Chudziński *W poszukiwaniu tożsamości historycznej Karlina*, T. 1. do 1945 roku, s. 215 – 238, Pruszcz Gdański 2010 r.

² Ibidem, s. 218.

³ Ibidem, s. 221.

Rozdział pierwszy (I)

ZEWNĘTRZNA SUBSTANCJA ZABYTKOWA

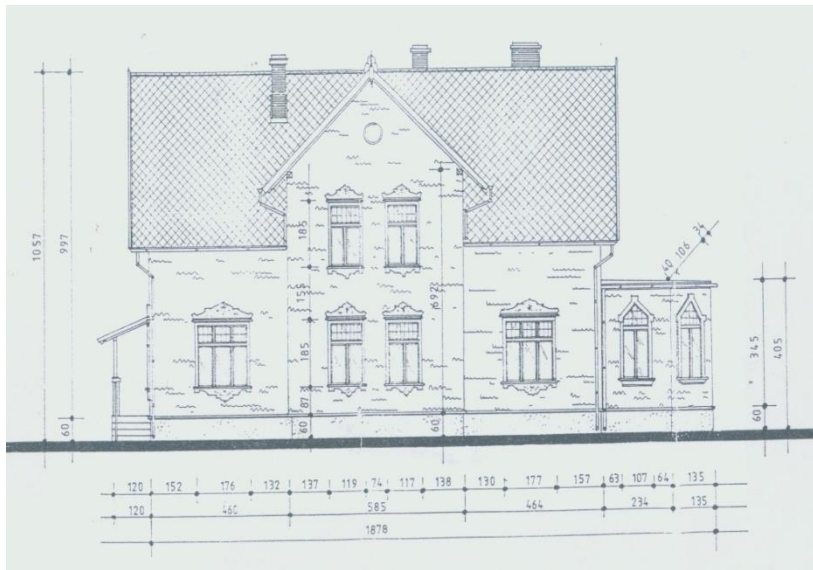
(I) 1. ELEWACJE:

Budynek był pierwotnie wzniesiony na rzucie prostokątnym z ryzalitem od strony zachodniej. W późniejszych latach od strony południowej dobudowano pięcioboczną werandę, a od strony podwórza w narożniku północno-wschodnim wzniesiono murowaną klatkę schodową o prostokątnym rzucie oraz drewnianą przybudówkę w części centralnej.

Budynek wzniesiono na ceglanej podmurówce otynkowanej w ozdobne boniowania. Ściany wzniesione w konstrukcji szkieletowej wypełnione są cegłą na zaprawie murarskiej, w całości odeskowane z zewnątrz i pokryte łupkiem węglowym. Klatka schodowa wzniesiona jest z cegły na zaprawie murarskiej i w całości otynkowana na gładko. Główne wejście umieszczone jest w elewacji północnej, do którego prowadzą schody z zadaszeniem w postaci otwartego ganku. Konstrukcja wykonana jest z drewna sosnowego w postaci słupów na których osadzony jest pulpitowy dach. Stropy są zróżnicowane: nad piwnicą ceramiczne typu Klein'a, a na wyższych kondygnacjach – drewniane, belkowe z podsufitką. Więźba dachowa jest drewniana o konstrukcji płatwiowo-krokwiowej, odeskowana i obecnie kryta wtórnym współczesnym gontem bitumicznym.

Wszystkie płaszczyzny elewacji o jednorodnym wystroju i fakturze, są pokryte łupkiem węglowym na przemian na płaszczyznach ścian i na zakładkę w narożnikach i przy otworach okiennych. Elewacje o zróżnicowanych podziałach osiowych, dzielone ryzalitami i przybudówkami, akcentowane dekoracyjnymi opaskami otworów okiennych. Fasada jest 4-osiowa, symetryczna, z 2-osiowym i 2-kondygnacyjnym ryzalitem zwieńczonym trójkątnym szczytem z okulusem i stylizowanym pazdurem.

(I)1.1. ELEWACJA ZACHODNIA - FRONTOWA:

Rysunek pochodzi z *Karty Ewidencyjnej zabytków architektury i budownictwa* nr 2996.

Fot. 1 (wyk.: W. Tomaszewski):

Widok elewacji frontowej od strony zachodniej. Elewacja frontowa jest symetryczna, 3-osiowa z ryzalitem w części środkowej, wzniesiona na ceglany cokole z boniowaniem. Na jej skrajnych osiach występują 3-dzielne otwory okienne o kształcie prostokąta. Ryzalit jest 2-kondygnacyjny, 2-osiowy, zwieńczony trójkątnym szczytem z dekoracyjnym drewnianym pazdurem i okulusem. Na osiach ryzalitu prostokątne otwory okienne są 2-dzielne. Wszystkie otwory okienne są ujęte w ozdobne opaski. Ściany w całości pokryte są tępkiem węglowym w kształcie *rybiej łuski* i ułożone na przemian. Natomiast narożniki budynku (na styku elewacji) są pokryte tępkiem w formie pięciokąta i ułożone *na zakładkę*. W południowo-zachodnim narożniku elewacji uwidacznia się lekko cofnięta elewacja werandy. Posadowiona jest ona na ceglany cokole z boniowaniem. Na osi bocznej ściany werandy znajduje się otwór okienny w kształcie stojącego prostokąta z trójkątnym zwieńczeniem - ujęty ozdobną opaską okienną.

Fot. 2 (wyk. W. Tomaszewski): Podmurówka z boniowaniami o kształcie prostokątów wykonanych w tynku metodą ciągnioną. Oryginalnie tynk nie był malowany, gdyż pierwotny kolor tynku w całej jego masie był zbliżony do koloru jasnego piaskowca. Boniowania na ścianie frontowej są zachowane w bardzo dobrym stanie.

Fot. 3 (wyk. W. Tomaszewski): Elewacja frontowa. Widoczne jest zróżnicowanie w formie oraz układzie łupka względem narożników a płaską powierzchnią ścian. Zachowana stolarka okienna z bogato dekorowaną opaską. Na szczycie widoczny okulus.

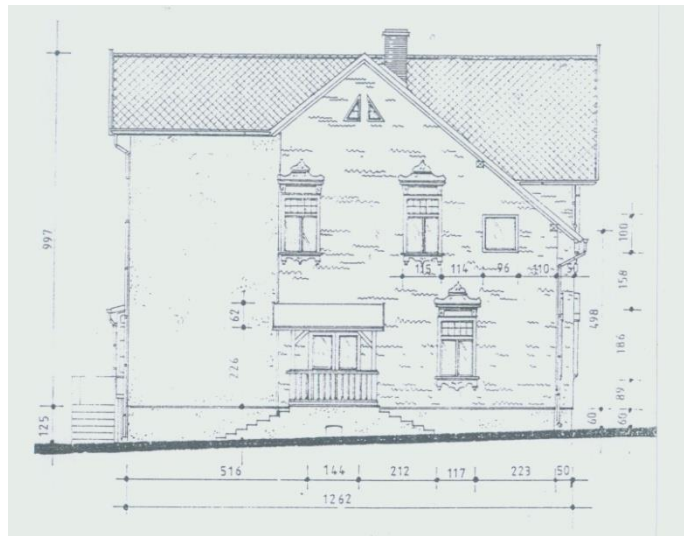

Fot. 4 (wyk. W. Tomaszewski): Elewacja zachodnia układ i kształt łupka węglowego na ścianie. Widoczne jest zróżnicowanie kształtów okładziny na narożnikach ryzalitu względem powierzchni ścian.

Fot. 5 (wyk. W. Tomaszewski): Drewniany pazdur z widocznym brakiem jego fragmentu.

(I)1.2. ELEWACJA PÓŁNOCNA:

Rysunek pochodzi z Karty Ewidencyjnej zabytków architektury i budownictwa nr 2996.

Fot. 6 (wyk. W. Tomaszewski): Elewacja północna z wejściem głównym jest niesymetryczna, 3-osiowa, wzniesiona na ceglanej podmurówce z boniowaniem. Ściany są pokryte łupkiem węglowym, a całość jest zwieńczona trójkątnym szczytem. W narożniku północno-wschodnim budynku znajduje się murowana, 3-kondygnacyjna klatka schodowa. Na osi głównej elewacji północnej znajduje się prostokątny otwór drzwiowy, prowadzący do budynku – z dostawionym gankiem, nakrytym dachem pulpitem. Do ganku z ulicy prowadzą lustrzane betonowe schody.

Elewacja budynku pokryta jest częściowo łupkiem węglowym – reszta, po części klatki schodowej jest otynkowana. Klatka schodowa wzniesiona jest z cegły na zaprawie murarskiej i w całości tynkowana. Pod okapem dachowym zachował się (częściowo zatarty) napis z logo firmy.

Fot. 7 (wyk. W. Tomaszewski): Podmurówka z boniowaniami o kształcie prostokątów, wykonanych w tynku metodą ciągnioną. Oryginalnie tynk nie był malowany, gdyż pierwotny kolor tynku w całej jego masie był zbliżony do koloru jasnego piaskowca. Boniowania na ścianie frontowej są zachowane w bardzo dobrym stanie.

Fot. 8 (wyk. W. Tomaszewski): Ganek o konstrukcji drewnianej, prowadzący do głównego wejścia budynku. Słupy (fazowane na rantach) z zastrzałami wspierają dach pulpitowy kryty dachówką. Do ganku z ulicy prowadzą lustrzane betonowe schody.

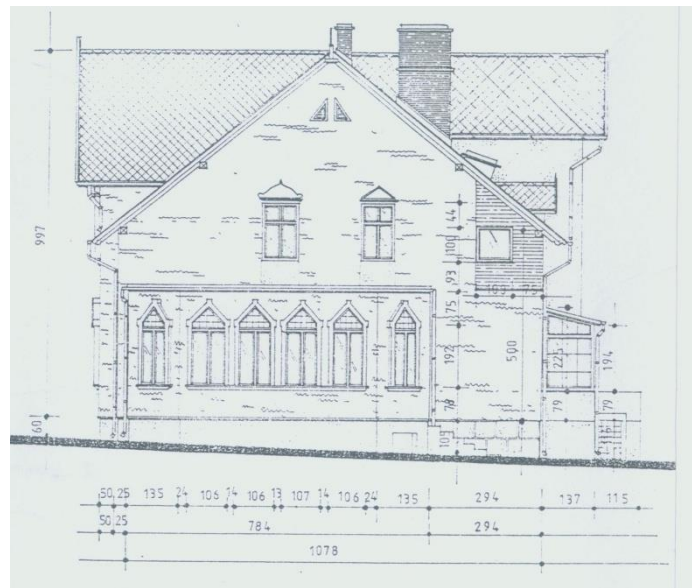

Fot. 9 wyk. W. Tomaszewski): Szczyt z trójkątnymi oknami i mały dekoracyjny pazdur na kalenicy. Na elewacji widoczne zróżnicowanie w kształtach okładziny.

Fot. 10 (wyk. W. Tomaszewski): Klatka schodowa wzniesiona z cegły i otynkowana na gładko. Pod okapem widoczny jest fragmentarycznie/szczątkowo zachowany napis z logo firmy i pierwotna kolorystyka ściany.

(I)1.3. ELEWACJA POŁUDNIOWA:

Rysunek pochodzi z *Karty Ewidencyjnej zabytków architektury i budownictwa* nr 2996.

Fot. 11 (wyk. W. Tomaszewski): Elewacja jest niesymetryczna, wzniesiona na ceglany cokole z ozdobnym boniowaniem wykonanym w tynku, 2-kondygnacyjna, zwieńczona trójkątnym szczytem z dwoma trójkątnymi oknami oraz drewnianym pazdurem. W przyziemiu dostawiona jest 1-kondygnacyjna, 5-boczna weranda z płaskim dachem – który w przeszłości funkcjonował jako taras (w przeszłości były metalowe balustrady oraz okna wyjściowe). Ściana frontowa werandy jest symetryczna, 4-osiowa. Otwory okienne o kształcie stojących prostokątów zamkniętych trójkątem, całość ujęta opaskami. Elewacje boczne werandy 1-osiowe z pojedynczymi otworami okiennymi na osi o takich samych kształtach ujętych opaskami. Całość elewacji werandy pokryta jest łupkiem węglowym. Elewacja drugiej kondygnacji jest 3-osiowa, gdzie na dwóch osiach od południowo-zachodniego narożnika są symetrycznie rozmieszczone prostokątne otwory drzwiowe (dawniej wyjście na taras – obecnie są to okna) z ozdobną opaską. Narożnik południowo-wschodni jest odeskowany – pozbawiony warstwy łupka – z wtórnie wstawionym oknem. U szczytu elewacji na osi środkowej znajdują się 2 trójkątne otwory okienne. Na kalenicy stoi mały ozdobny pazdur.

Fot. 12 (wyk. W. Tomaszewski): Podmurówka z boniowaniami o kształcie prostokątów, wykonanych w tynku metodą ciągnioną. Oryginalnie tynk nie był malowany, gdyż pierwotny kolor tynku w całej jego masie był zbliżony do koloru jasnego piaskowca. Boniowania na ścianie frontowej są zachowane w bardzo dobrym stanie.

Fot. 13 (wyk. W. Tomaszewski) Widok fragmentu elewacji południowej, gdzie widoczne są bardzo duże ubytki w okładzinie z łupka węglowego, które obecnie zakryte są papą dekarorską.

Fot. 14 (wyk. W. Tomaszewski): Zwieńczenie elewacji południowej z trójkątną stolarką okienną i małym drewnianym pazdurem na kalenicy.

Fot. 15 (wyk. W. Tomaszewski): Współczesne/wtórne okna werandy, wzorowane na oryginalnej stolarce okiennej. Cokół jest pokryty nową warstwą tynku z widocznymi pozostałościami po boniowaniach.

Fot. 17 (wyk. W. Tomaszewski): Zbliżenie na fragment elewacji od strony wschodniej. Widoczna weranda, wejście do piwnicy i ściana elewacji, gdzie widoczne są bardzo duże ubytki w okładzinie z łupka węglowego. Deskowanie obecnie zakryte jest papą dekarstką.

Fot. 18 (wyk. W. Tomaszewski): Schody prowadzące do drewnianej werandy od strony wschodniej. Widoczne są ślady amatorskich, doraźnych napraw w postaci cementowych szlicht i szpachlowań oraz przemurowań. W otwór wejściowy obsadzono wtórną/współczesną stolarzkę drzwiową.

Fot. 19 (wyk. W. Tomaszewski) Cokół klatki schodowej otynkowany z ozdobnym ryflowanym paskiem wokół okna piwnicznego. Powyżej wtórny/współczesny tynk zatarty na gładko.

Fot. 20 (wyk. W. Tomaszewski): Widok ogólny na klatkę schodową od strony wschodniej.

(I) 2. PODMURÓWKA (boniowania):

Fot. 21 (wyk. W. Tomaszewski): Podmurówka budynku wykonana z cegły otynkowana zaprawą z cementu romańskiego w formie boniowań. Pierwotnie powierzchnia boniowań nie była malowana, tynk kolorystycznie nawiązywał do jasnego piaskowca.

Fot. 22 (wyk. W. Tomaszewski): Boniowanie swą formą nawiązuje do bloków kamiennych.

Fot. 23 (wyk. W. Tomaszewski): Ciągiony ozdobny profil boniowania nawiązuje do ozdobnie profilowanych bloków kamiennych

Fot. 24 (wyk. W. Tomaszewski): Samoczynna odkrywka stratygraficzna warstw tynku. Ceglany mur z warstwą pierwotnego tynku.

Fot. 25 (wyk.: W. Tomaszewski): Próbką tynku, pobrana z przyziemnej partii cokołowej ukształtowanej w boniowania. Jest to mocna i zwarta cementowo-wapienna zaprawa sztukatorska z dodatkiem piasku kwarcowego o frakcji od: 0,5mm do: 4mm.

WNIOSKI:

Boniowania pierwotnie były formowane w zaprawie z dodatkiem cementu romańskiego na kształt (imitacji) bloków kamiennych. Zaprawa była w swojej masie jednorodna kolorystycznie – zbliżona do koloru *jasnego piaskowca*.

(I) 3. KONSTRUKCJA ŚCIAN:

(I) 3.1. PODMURÓWKA:

Fot. 26 (wyk.: W. Tomaszewski): Podmurówka budynku jest wykonana z cegły na zaprawie cementowo-wapiennej, otynkowana w formie boniowania lub zatarta na gładko na powierzchniach ścian dobudowanej klatki schodowej.

Fot. 27 (wyk.: W. Tomaszewski): Próbką tynku zatartego na gładko, pobrana z płaskiej powierzchni ściany przybudówki/klatki schodowej. Jest to klasyczny lekki i porowaty tynk cementowo-wapienny, dodatkiem piasku kwarcowego (żwir rzeczny) o frakcji od: 0,5mm do: 4mm.

Fot. 28 (wyk.: W. Tomaszewski): Podmurówka budynku jest wykonana z cegły na zaprawie cementowo-wapiennej, otynkowana w formie boniowania lub zatarta na gładko na powierzchniach ścian dobudowanej klatki schodowej.

Fot. 29 (wyk.: W. Tomaszewski): Próbką tynku, pobrana z przyziemnej partii cokołowej ukształtowanej w boniowania. Jest to mocna i zwarta cementowo-wapienna zaprawa sztukatorska z dodatkiem piasku kwarcowego o frakcji od: 0,5mm do: 4mm.

WNIOSKI: Podmurówka budynku była pierwotnie wykonana z cegły (murowanej) na zaprawie cementowo-wapiennej, kształtowana w formie boniowania lub zatarta na gładko na powierzchniach ścian dobudowanej klatki schodowej.

(I) 3. 2. ŚCIANY:

Fot.30/31(wyk.: W. Tomaszewski): Ściany o konstrukcji szkieletowej wypełnione cegłą na zaprawie cementowo-wapiennej. Szkielet budynku od strony zewnętrznej jest odeskowany i pokryty łupkiem węglowym.

Widoczny fragment deskowania pokryty łupkiem węglowym.

Fot. 32 (wyk.: W. Tomaszewski): Drewniana belka konstrukcyjna z nabitymi gwoździami mocującymi łupek węglowy.

Fot. 33 (wyk.: W. Tomaszewski): Widoczne deskowanie i fragment zaprawy murarskiej.

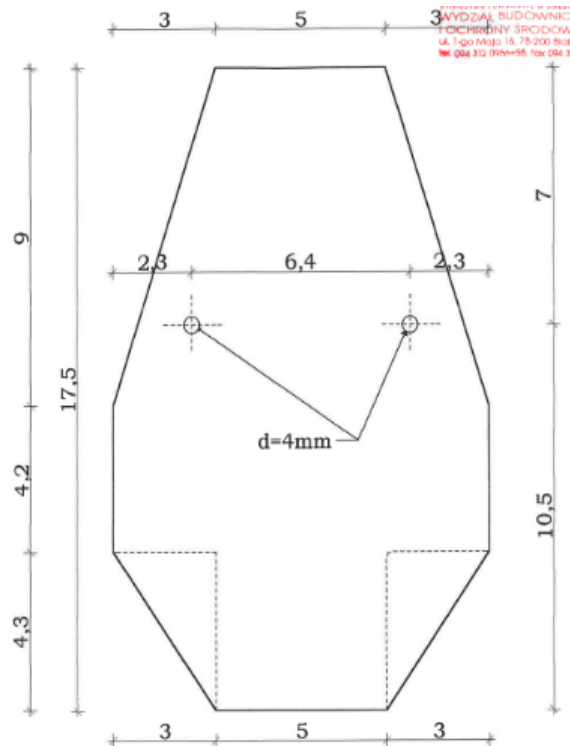

Fot. 34 i 35 (wyk.: W. Tomaszewski): Konstrukcja szkieletowa budynku od strony poddasza.

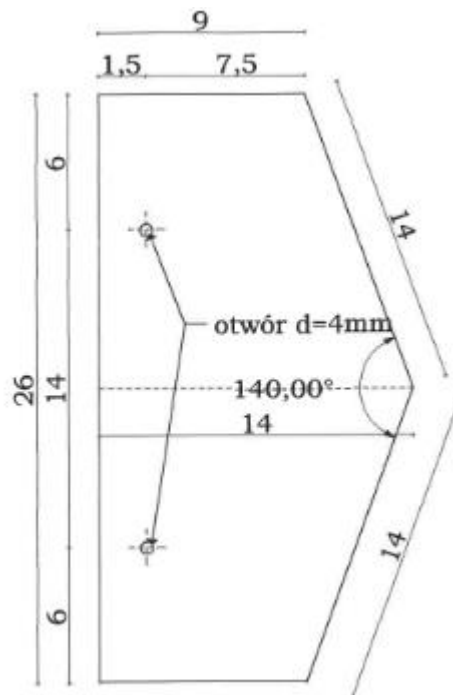

Drewniane belki z wypełnieniem ceglany pokryte są warstwą tynku zatartym na gładko.

(I) 3.3. ZESTAWIENIE FORM ŁUPKA ELEWACYJNEGO:

Rysunki pochodzą z: „Projekt budowlany izolacji cieplnej wraz z remontem elewacji i ogrodzenia.”

Autor: mgr inż. arch. R. Hryńków

Fot. 36 (wyk. W Tomaszewski): Widok fragmentu elewacji, gdzie tupek węglowy jest ułożony w rybia łuskę.

Fot. 37 (wyk. W Tomaszewski): Wybrany fragment elewacji z odsłoniętym deskowaniem, na którym zamocowany jest tupek węglowy.

Fot. 38 (wyk. W Tomaszewski): Widok narożnika elewacji, gdzie łupek węglowy o kształcie pięcioboku jest układany na *zaktadkę*.

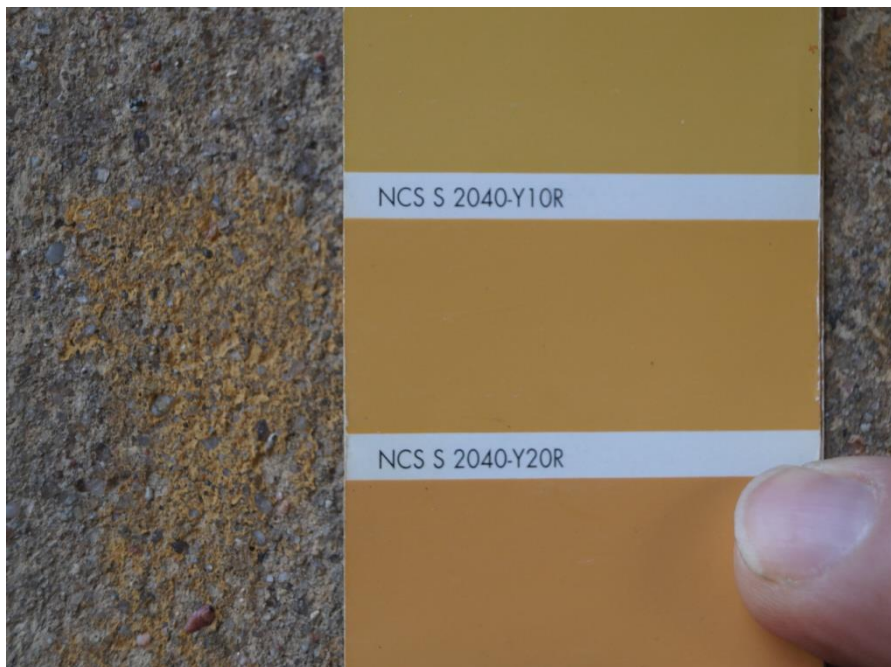

Fot. 39 (wyk. W Tomaszewski): Widok doraźnej i prowizorycznej naprawy odpadających fragmentów łupka węglowego za pomocą współczesnych wkrętów.

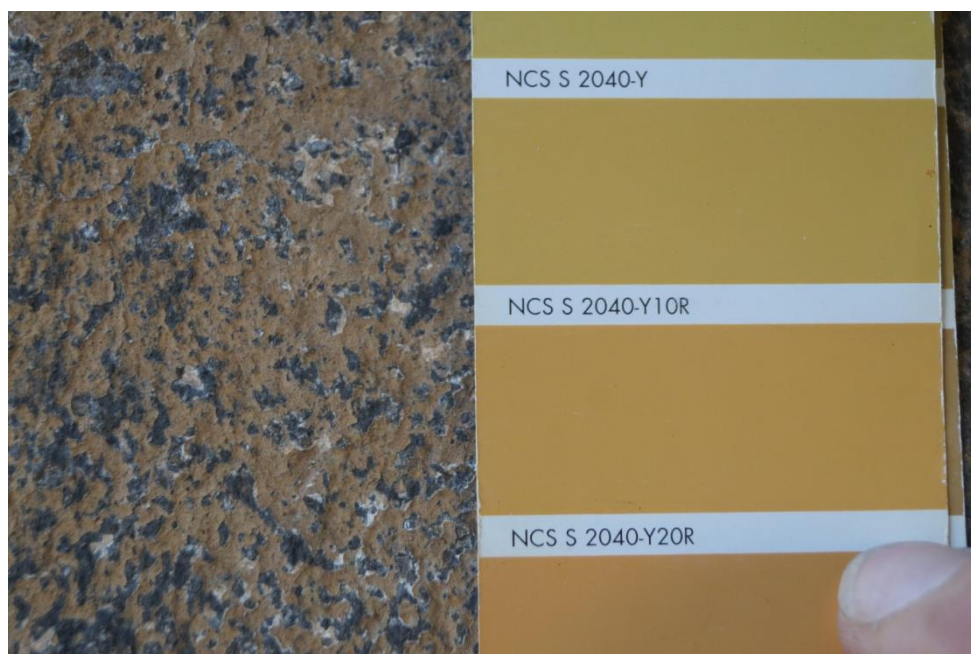
WNIOSKI:

Ściany zewnętrzne budynku mają konstrukcje ryglową z wypełnieniem, są odeskowane i pierwotnie były w całości obłożone łupkiem węglowym. Obecnie elewacja wykazuje w wielu miejscach braki/ubytki pokrycia łupkiem węglowym, które na całych połaciach są prowizorycznie zakryte papą dekarorską. W tej sytuacji należy bezwzględnie te miejsca uzupełnić łupkiem węglowym z dbałością o kształty, wymiary oraz sposób ułożenia płytek.

(I) **4. KOLORYSTYKA ELEWACJI MUROWANEJ KLATKI SCHODOWEJ:**

Fot. 40 i 41 (wyk. W. Tomaszewski): Wybrane fragmenty tynkowanej elewacji klatki schodowej wraz z określeniem kolorystyki wymalowania ściany z użyciem wzornika NCS. Kolor oryginalnego wymalowania to *ugier*, zbliżony do: **NCS S 2040-Y20R**

WNIOSKI:

Oryginalnym kolorem wymalowania płaskich powierzchni ścian klatki schodowej był *ugier*, zbliżony do: **NCS S 2040-Y20R**.

(I) 5. DACH:

Fot. 42 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Widok ogólny na dach od strony zachodniej. Dach jest drewniany o konstrukcji płatwiowo-kleszczowej i pokryta deskowaniem, na które pierwotnie nałożona była dachówka ceramiczna.

Fot. 43 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Wtórne pokrycie dachu współczesnym gontem bitumicznym.

Fot. 44 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Dekoracyjne zakończenia krokwi dachu, znacznie wysunięte poza obrys ściany tworzą okap. Krokwie były prawdopodobnie pierwotnie zabezpieczone przepalonym olejem dającym czarne zabarwienie.

Fot. 45 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Zachowany kosz rynnowy o dekoracyjnej formie. Widoczne jest ozdobne zakończenie murłaty wychodzącej poza obrys konstrukcji ściany.

Fot. 46 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Na fotografii widoczne są zachowane uchwyty rynien z ozdobnym kwiatem.

Fot. 47 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Ozdobny drewniany pazdur na kalenicy dachu od strony zachodniej.

Fot. 48 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Ozdobny drewniany pazdur na kalenicy wykuszu dachowego.

Fot. 49 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Widok stanu zachowania kominów wzniesionych czerwonej cegły.

WNIOSKI:

Konstrukcja dachu jest drewniana o konstrukcji płatwiowo-krokwiowej i pokryta deskowaniem, na które pierwotnie była nałożona dachówka ceramiczna. Obecnie dach jest pokryty współczesnym gontem bitumicznym.

Należy bezwzględnie zabezpieczyć i poddać pracom renowacyjnym ozdobne detale architektoniczne występujące w otoczeniu dachu, tj.: kosz rynnowy, uchwyty rynien z ozdobnymi kwiatami oraz drewniane pazdury.

(I) 6. STOLARKA OKIENNA:

TYP 1

Fot. 50 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna o konstrukcji skrzynkowej wykonana z drewna sosnowego, 6-dzielna ze ślimieniem i słupkami. Górne skrzydła okienne o kształcie prostokąta i kwadratów ze szkleniem w szprosach. Dolne skrzydła okienne o kształcie stojącego prostokąta (szklenie bez podziałów). Całość ujęta ozdobną opaską maskującą z bogatym detalem snycerskim.

Fot. 51 (wyk. W. Tomaszewski): Fragment górnej opaski okiennej w postaci bogato zdobionego zwieńczenia z motywem roślinnym, wspartej na klasycyzujących wspornikach.

Fot. 52 (wyk. W. Tomaszewski): Fragment dolnej opaski okiennej w postaci ozdobnej płyciny, parapet pokryty oryginalną blachą cynkową wsparty na klasycyzujących wspornikach.

Fot. 53 (wyk. W. Tomaszewski): Fragmenty detalu bogato zdobionej opaski okiennej. Widoczne kanelury, wspornik i fragment zdobionego śłemia.

Fot. 54 (wyk. W. Tomaszewski): Wspornik podparapetowy o klasycyzującym kształcie.

Fot. 55 (wyk. W. Tomaszewski): Detal stolarki okiennej- okapnik okienny.

Fot. 56 (wyk. W. Tomaszewski): Detal stolarki okiennej. Ślemię i listwa przymykowa z dekoracją w postaci prostych frezów.

Fot. 57 (wyk. W. Tomaszewski): Detal opaski stolarki okiennej w postaci ślimacznic.

Fot. 58 (wyk. W. Tomaszewski): Oryginalne opierzenie drewnianego parapetu blachą cynkową.

TYP 2:

Fot. 59 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna o konstrukcji skrzynkowej wykonana z drewna sosnowego, trójdzielna ze ślemieniem i listwą przymykową . Górne skrzydła okienne o kształcie leżącego prostokąta ze szkleniem w szprosach. Dolne skrzydła okienne o kształcie stojącego prostokąta szklenie bez podziałów. Całość ujęta ozdobną opaską maskującą z bogatym detalem snycerskim.

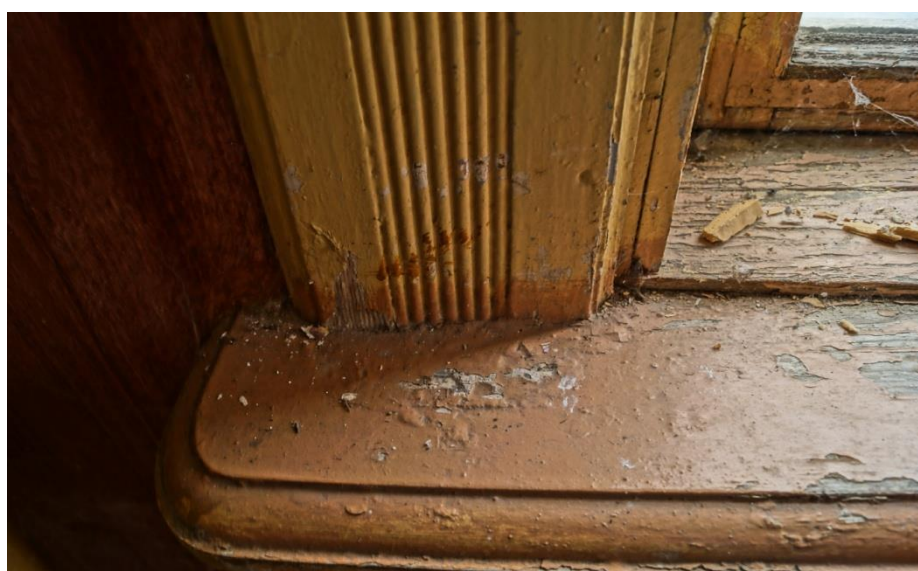
Fot. 60 (wyk. W. Tomaszewski): Fragment górnej opaski okiennej w postaci bogato zdobionego zwieńczenia z motywem roślinnym, wspartej na klasycyzujących wspornikach.

Fot. 61 (wyk. W. Tomaszewski): Fragment dolnej opaski okiennej w postaci ozdobnej płyciny, parapet pokryty oryginalną blachą cynkową wsparty na klasycyzujących wspornikach.

Fot. 61(wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna od strony wewnętrznej.

Fot. 62 (wyk. W. Tomaszewski): Detal stolarki okiennej. Frezowana listwa przyścienna i parapet.

Fot. 63 (wyk. W. Tomaszewski): Oryginalna zachowana stalowa klamka okienna.

TYP 3:

Fot. 64 (wyk. W. Tomaszewski): Współczesna stolarka okienna od strony południowej, wzorowana na oryginalnej. Okna wykonane z drewna sosnowego o konstrukcji skrzynkowej. Górna część zwieńczona trójkątnym oknem ze szprosami. Całość ujęta ozdobną opaską maskującą.

Fot.65(wyk.W.Tomaszewski): Współczesna stolarka okienna od strony południowej, wzorowana na oryginalnej.

Fot. 66 (wyk. W. Tomaszewski): Współczesna stolarka okienna wzorowana na pierwotnej. Okapniki okien o współczesnej formie.

Fot. 67 (wyk. W. Tomaszewski): Współczesna stolarka okienna, szprosły wykonane z plastiku. Całość formą nawiązuje do oryginalnej stolarki okiennej.

TYP 4:

Fot. 68 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna klatki schodowej od strony wschodniej. Konstrukcja ramowa pojedyncza ze szkleniem na stałe jedynie otwieranymi lufcikami, wykonana z drewna sosnowego. Bardzo możliwe że pierwotnie szklenie było kolorowe.

Fot. 69 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna od strony wnętrza. Widoczne otwierane do wnętrza *lufciki*.

Fot. 70 (wyk. W. Tomaszewski): Oryginalny detal: uchwyt i zahaczka.

TYP 5

Fot. 71 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna od strony wschodniej o konstrukcji krosnowej wykonane z drewna sosnowego w kształcie stojących prostokątów z dekorowanym śłemeniem i ozdobną opaską maskującą.

TYP 6

Fot. 72 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna-lukarna, o konstrukcji krosnowej wykonane z drewna sosnowego z dekoracyjnym śłemeniem. Opaska maskująca połączenie zdobiona prostymi frezami z kwadratowymi płycinami w górnych narożnikach.

TYP 7

Fot. 73 i 74 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna poddasza od strony zachodniej. Konstrukcja krosnowa z drewna sosnowego o kształcie pół-owalu z podziałem szklenia na trzy fragmenty. Zachowane jest tylko jedno skrzydło okienne.

TYP 8

Fot. 75 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna poddasza od strony północnej. Konstrukcja krosnowa z drewna sosnowego w kształcie trójkąta ze szczelinami .

Fot. 76 (wyk. W. Tomaszewski): Widok od strony wewnętrznej. Widoczne jest osadzenie pomiędzy belkami szkieletu konstrukcji budynku.

TYP 9

Fot. 77 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okna piwnicznego, o konstrukcji krosnowej, wykonana z drewna sosnowego. Jest to okno 1-skrzydłowe ze szczelinami

TYP 10

Fot. 78 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna werandy jest wykonana z drewna sosnowego o konstrukcji krosnowej z pojedynczymi szczeblinami. Świetliki o konstrukcji ramowej, stałe.

Fot. 79 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna werandy, wykonane z drewna sosnowego o konstrukcji krosnowej pojedyncza ze szczeblinami .

TYP 11

Fot. 80 (wyk. W. Tomaszewski): Wtórna stolarka okienna – piętro od strony południowej.

(I) 6.1. KOLORYSTYKA STOLARKI OKIENNEJ:

Fot. 81(wyk. W. Tomaszewski): Stratygrafia kolorystyczna na wsporniku parapetu. Drewno sosnowe, oryginalna warstwa kolorystyczna *kremowo-biała*, zbliżona do: **NCS S 0505-Y50R**. Bardzo możliwe, że oryginalna warstwa kolorystyczna przebarwiła się na z *bieli* na *kremową biel*. Proponuję się zastąpić NCS S-0505-Y50R na: **NCS S-0500N**

Fot. 82 (wyk. W. Tomaszewski): Stratygrafia kolorystyczna opaski okiennej:

Układ warstw:

- wtórna warstwa farby w kolorze *białym*;
- oryginalna warstwa kolorystyczna *kremowo-biała* zbliżona do: **NCS S 0505-Y50R**;
- drewno sosnowe.

WNIOSKI:

Wykonana odkrywka wykazała, że oryginalna warstwa kolorystyczna jest *kremowo-biała* zbliżona do: **NCS S 0505-Y50R**. Niemniej jednak jest bardzo możliwe że, oryginalna warstwa kolorystyczna przebarwiła się z *bieli* na *kremową biel*. W związku z tym zaleca się zastąpić NCS S-0505-Y50R na **NCS S-0500N** w celu wymalowania okien.

Fot. 83 (wyk. W. Tomaszewski): Stolarka okienna typ 2 od strony wnętrza.

Układ warstw:

- wtórna warstwa farby w kolorze *jasno-orzechowym*;
- wtórna warstwa farby w kolorze *niebieskim*;
- oryginalna warstwa kolorystyczna *biała* zbliżona do: **NCS S 0500-N**;
- drewno sosnowe.

WNIOSKI:

Wykonana odkrywka wykazała, że oryginalna warstwa kolorystyczna jest *biała*, zbliżona do: **NCS S 0500-N**. W kwestii oryginalności koloru *białego* przekonują również charakterystyczne spękania/krakelury

Fot. 84 (wyk. W. Tomaszewski): Stratygrafia kolorystyczna – parapet okienny od strony wnętrza.

Układ warstw:

- wtórna warstwa farby w kolorze *jasno-orzechowym*;
- wtórna warstwa farby w kolorze *niebieskim*;
- wtórna warstwa farby w kolorze *szaro-gołębi*;
- oryginalna warstwa kolorystyczna *biała* zbliżona do: **NCS S 0500-N**;
- drewno sosnowe.

WNIOSKI:

Wykonana odkrywka wykazała, że oryginalna warstwa kolorystyczna jest *biała*, zbliżona do: **NCS S 0500-N**.

(I) 7. STOLARKA DRZWIOWA (wejściowa – zewnętrzna):

Fot. 85 i 86 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Stolarka drzwiowa – główne wejście. Nowe drzwi są wtórne – wykonane prawdopodobnie na wzór oryginalnych. Forma opasek nawiązuje kształtem i ozdobami do opasek oryginalnych, zachowanych na klatce schodowej.

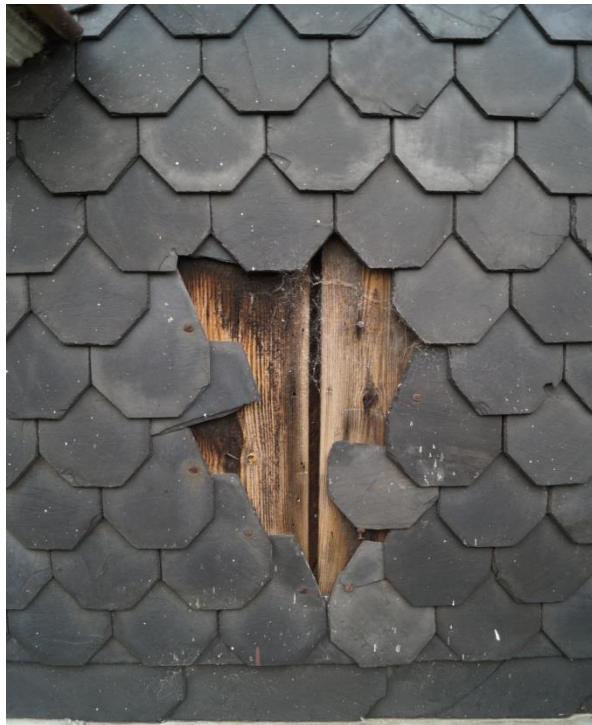

Fot. 87 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Forma opasek nawiązuje kształtem i ozdobami do oryginalnych opasek zachowanych na klatce schodowej. Widoczna rama konstrukcji szkieletu budynku w której, osadzona była oryginalna stolarka drzwiowa. Belka konstrukcji pierwotnie pokryta była tupkiem węglowym mocowanym na gwoździe. Na zdjęciu widoczne są pozostałości tupka węglowego i gwoździe wbite w belkę.

WNIOSKI:

Obecna stolarka drzwiowa – wejściowa (zewnętrzna) jest wtórna i najprawdopodobniej wykonana na wzór stolarki oryginalnej.

(I) 8. ZNISZCZENIA ELEWACJI:

Fot. 88 (wyk. W. Tomaszewski): Brakujące fragmenty łupka węglowego odstaniają deskowanie, które narażone jest na warunki atmosferyczne.

Fot. 89 (wyk. W. Tomaszewski): Współczesne mocowanie oderwanych fragmentów elewacji stalowymi wkrętami do płyty OSB. Użycie stalowych wkrętów na zewnątrz powoduje ich korozję co powoduje rdzawe przebarwienia na łupku węglowym.

Fot. 90 i 91 (wyk. W. Tomaszewski): Bardzo duże ubytki w okładzinie ściany zastąpione papą bezpośrednio zamocowaną do drewnianej okładziny. Papa jest materiałem nieoddychającym, pod jej powierzchnią swobodnie mogą rozwijać się grzyby, pleśnie oraz inne mikroorganizmy na drewnie.

Fot. 92 (wyk. W. Tomaszewski): Użycie styropianu bezpośrednio na deskowaniu i pokrycie go papą tworzy szczelną okładzinę. Są to materiały nieoddychające, pod ich powierzchnią swobodnie mogą rozwijać się grzyby, pleśń oraz inne mikroorganizmy na drewnie.

Fot. 93 (wyk. W. Tomaszewski): Odślonięty fragment szkieletu konstrukcji. Widoczne wloty owadów bytujących w drewnie. Ich obecność bardzo mocno osłabia strukturę drewna.

Fot. 94 (wyk. W. Tomaszewski): Nieliczne małe ubytki na powierzchni tynków na elewacji klatki schodowej .

Fot. 95 (wyk. W. Tomaszewski): Fragment zachowanego oryginalnego boniowania zatarty współczesną zaprawą o podobnych parametrach.

WNIOSKI:

Ściany zewnętrzne budynku mają konstrukcje ryglową z wypełnieniem, są odeskowane i pierwotnie były w całości obłożone łupkiem węglowym. Obecnie elewacja wykazuje w wielu miejscach braki/ubytki pokrycia łupkiem węglowym, które na całych połaciach są prowizorycznie zakryte papą dekarską. W tej sytuacji należy bezwzględnie te miejsca uzupełnić łupkiem węglowym z dbałością o kształty, wymiary oraz sposób ułożenia płytek.

Należy bezwzględnie usunąć warstwy przylegającej do deskowania papy i styropianu, ponieważ tworzą one szczelną barierę uniemożliwiającą swobodną dyfuzję pary wodnej – co sprzyja rozwojowi szkodliwych mikroorganizmów a tym samym postępującej destrukcji obiektu.

Zauważono obecność żerowania *drewno-jadów* w drewnie konstrukcyjnym oraz deskowaniu. W związku z tym należy przeprowadzić skuteczną .dezynsekcję

(I) 9. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW:

- BONIOWANIA pierwotnie były formowane w zaprawie z dodatkiem cementu romańskiego na kształt (imitacji) bloków kamiennych. Zaprawa była w swojej masie jednorodna kolorystycznie – zbliżona do koloru *jasnego piaskowca*.

- PODMURÓWKA budynku była pierwotnie wykonana z cegły murowanej na zaprawie cementowo-wapiennej, otynkowana w formie boniowania lub zatarta gładko na powierzchniach ścian dobudowanej klatki schodowej.

- ŚCIANY ZEWNĘTRZNE budynku mają konstrukcję ryglową, są odeskowane i pierwotnie w całości obłożone były łupkiem węglowym. Obecnie elewacja posiada w wielu miejscach braki/ubytki pokrycia łupkiem węglowym, które są prowizorycznie zakryte papą dekarską. W tej sytuacji należy bezwzględnie te miejsca uzupełnić łupkiem węglowym z dbałością o kształty, wymiary oraz sposób ułożenia płytek.

- KOLORYSTYKA ELEWACJI MUROWANEJ KLATKI SCHODOWEJ: oryginalnym kolorem wymalowania płaskich powierzchni ścian klatki schodowej był *ugier*, zbliżony do: **NCS S 2040 – Y20R**

- DACH jest drewniany o konstrukcji płatwiowo-krokwiowej i pokryty deskowaniem, na które pierwotnie była nałożona dachówka ceramiczna. Obecnie dach jest pokryty współczesnym gontem bitumicznym. Należy bezwzględnie zabezpieczyć i poddać konserwacji ozdobne detale architektoniczne występujące w otoczeniu dachu, tj.: kosz rynnowy, uchwyty rynien z dekorami kwiatowymi oraz drewniane pazdury.

- OKNA oryginalne/skrzynkowe ogólnie uznaje się za dobrze zachowane zarówno pod względem ich stanu technicznego jak też kompletności detalu snycerskiego. Niemniej jednak okna oryginalne należy poddać renowacji, ze względu na obecność wielu wtórnych warstw przemalowań – co obecnie zaciera czytelność formy detali snycerskich.

Wykonane odkrywki wykazały, że oryginalna warstwa kolorystyczna na powierzchni okien, to *biel*, zbliżona do: **NCS S 0500-N**.

- STOLARKA DRZWIOWA WEJŚCIOWA (zewnątrzna) jest wtórna i najprawdopodobniej wykonana na wzór stolarki oryginalnej.

- ŚCIANY ZEWNĘTRZNE BUDYNKU mają konstrukcje ryglową z wypełnieniem, są odeskowane i pierwotnie były w całości obłożone łupkiem węglowym. Obecnie elewacja wykazuje w wielu miejscach braki/ubytki pokrycia łupkiem węglowym, które na całych połaciach są prowizorycznie zakryte papą dekarską. W tej sytuacji należy bezwzględnie te miejsca uzupełnić łupkiem węglowym z dbałością o kształty, wymiary oraz sposób ułożenia płytek.

Należy bezwzględnie usunąć warstwy przylegającej do deskowania papy i styropianu, ponieważ tworzą one szczelną barierę uniemożliwiającą swobodną dyfuzję pary wodnej – co sprzyja rozwojowi szkodliwych mikroorganizmów a tym samym postępującej destrukcji obiektu.

Zauważono obecność żerowania *drewno-jadów* w drewnie konstrukcyjnym oraz deskowaniu. W związku z tym należy przeprowadzić skuteczną dezynsekcję.

(I) 10. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA KONSTRUKCJI SZKIELETOWEJ BUDYNKU:

1. Ostrożny demontaż wszystkich elementów okładziny wykonanej z łupka węglowego. Łupek węglowy należy posegregować w zależności od zniszczeń. Przechowywać w odpowiednich warunkach.
2. Na podstawie projektu konstrukcyjnego zostaną wytypowane fragmenty zabytkowej Konstrukcji do wymiany bądź zachowania, a następnie przeprowadzona selekcja materiału do konserwacji.
3. Demontaż konstrukcji drewnianej należy przeprowadzić w kolejności i w sposób uzgodniony z konstruktorem, a w miejscach po zdemontowanych elementach zapewnić tymczasowe zabezpieczenia. Elementy demontowane należy oznaczyć w sposób gwarantujący ich identyfikację oraz lokalizację.
4. Dezynfekcja i dezynsekcja i preparatami atestowanymi odpowiednimi na obiekty zabytkowe.
5. Nowo wbudowywane drewno konstrukcyjne należy zabezpieczyć preparatem do impregnacji, który zabezpiecza przed atakiem insektów i grzybów.
6. Wzmacnianie drewna i uzupełnianie ubytków. Elementy osłabione korozją biologiczną oraz owadami należy poddać zabiegowi wzmacniania. Najlepsze rezultaty osiąga się wykonując impregnację osłabionego elementu przez zanurzenie. Do wzmacniania drewna konstrukcyjnego proponuje się zastosowanie preparatów w formie impregnatu na bazie żywic sztucznych (polimerów), które służą do wzmocnienia elementów uszkodzonych.
7. Ubytki w drewnie należy wypełnić masami kompatybilnymi technologicznie z preparatem zastosowanym do impregnacji, np. żywicą epoksydową zmieszaną z wiórami drzewnymi lub metodą tradycyjną – flekowaniem.
8. Zabezpieczanie powierzchni drewna preparatami grzybo i bio-bójczymi. Wybrane do nałożenia końcowej powłoki preparaty muszą odznaczać się trwałością i odpornością na warunki atmosferyczne oraz zabezpieczać przed owadami żerującymi w drewnie.
9. Zabezpieczenie drewna środkami opóźniającymi palność.
10. Wypełnienia ceglane szachulca. Materiał ceglany należy poddać selekcji i odrzucić silnie zawilgocone i zasolone egzemplarze, pozostałe poddać zabiegom konserwatorskim. Przygotowany materiał po konserwacji należy wbudować ponownie.
11. *NIE DOPUSZCZA SIĘ OCIEPLENIA STYROPIANEM, WEŁNĄ MINERALNĄ I SKALNĄ OD ZEWNĄTRZ BUDYNKU.*
12. Należy odtworzyć brakujące elementy okładziny z łupka węglowego materiałem tożsamym dokładnie odtwarzając brakujące elementy zgodnie z ich kształtem i sposobem ułożenia.

(I) 11. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH dla ELEWACJI KLATKI SCHODOWEJ:

1. Wykonanie dokładnej dokumentacji fotograficznej przed rozpoczęciem prac remontowych.
2. Skucie tynków oryginalnych w miejscach odparzonych, odspojonych i wypłukanych. Po usunięciu tynków należy dokonać oceny stanu zachowania muru ceglanego.
3. Skucie wtórnych uzupełnień cementowych w postaci łat, szlicht i szpachlowań.
4. Oczyszczenie odsłoniętego muru ceglanego szczotkami z resztek tynku oraz usunięcie osłabionych spoin na głębokość min. 2cm, po czym zmycie wodą pod niskim ciśnieniem. Uzupełnienie brakujących odcinków spoin murarską zaprawą wapienno-trasową (z oferty producentów materiałów konserwatorskich takich, jak np.: Atlas Złoty Wiek, Baunit, Optolith, Remmers, Tubag, itp.).
5. Wzmocnienie odsłoniętej cegły, jeżeli uwidocznił się materiał ceglany jest osłabiony tak, że osypuje się, łuszczy, odspaja itp. W przypadku cegieł bardzo silnie osłabionych zalecana jest ich wymiana. W przypadku stwierdzenia dezintegracji struktury cegły należy ją poddać zabiegom wzmocnienia z użyciem preparatu **KSE 100 i KSE 300** (Remmers), **Atlas Złoty Wiek V01** (Atlas), **Coverax Steifestiger OH** (Coverax) lub inny o podobnym zastosowaniu z oferty rynkowej producentów materiałów konserwatorskich. Preparaty te należy wprowadzić w miejsca, w których struktura materiałów jest osłabiona i ma tendencję do osypywania się lub łuszczenia. Optymalnymi warunkami dla prawidłowego przebiegu reakcji jest wilgotność względna powietrza w granicach 80 – 90%. W celu utrzymania takich parametrów, preparaty należy wprowadzać w materiał osuszony a następnie przetrzymać je w atmosferze ochronnej – osłonięcie przed bezpośrednim działaniem wody opadowej na czas kilku dni.
6. W miejscach, gdzie zidentyfikowane zostaną znaczne osłabienia w strukturze muru zaleca się wykonanie przemurowań. W partiach gdzie cegły będą częściowo obluźnione lub znacznie zdeintegrowane należy dokonać ich miejscowych przemurowań przy użyciu cegieł zbliżonych pod względem właściwości fizycznych. Wykonując przemurowania należy powtórzyć pierwotny wążek. Jako spoiwo proponuje się użyć zaprawy murarskiej z dodatkiem trasy, np.: **TWM TrassWerksteinmörtel** lub **TKM TrassKalkMörtel** (Tubag), **Trassmörtel** (Optolith), **TZM Levell** (Remmers) lub innej z oferty producentów atestowanych materiałów konserwatorskich.

7. W przypadku odkrycia pod warstwami skutego tynku rys w strukturze muru ceglanego, proponuje się zastosowanie metody klamrowania. Polega ona na obsadzeniu w strukturze muru prętów lub płaskowników ze stali nierdzewnej. Alternatywnie można zastosować któryś z systemów, np.: **Helifix**, **Halibond** lub **Hilti**, itp.
8. Pustki w wewnętrznych warstwach muru zaleca się wypełnić specjalnymi masami iniekcyjnymi, znajdującymi się w ofertach dostępnych na rynku producentów materiałów budowlano-konserwatorskich. Proponowane do zastosowania preparaty (należy wybrać kierując się wielkością szczeliny i pożądaną wytrzymałością), to np.: **Optosan Trass Fuge** (Optolith), **Optosan TrassInject** (Optolith), **Injektionsleim ICS 2K** (Remmers), **Bohrlochsuspension BSP 3** (Remmers) lub inna z oferty producentów atestowanych materiałów konserwatorskich, np.: Atlas Złoty Wiek, STO, Tubag, itp.
9. W przypadku zaobserwowania na powierzchni elewacji obecności mikroorganizmów w postaci glonów mchów i porostów, należy powierzchnie te poddać dezynfekcji środkiem biologicznie czynnym o przedłużonym działaniu (np. **Impragnierung BFA**, 10% **Sterinol** – Polfa, **Fungith** Optolith, **AlgicidKEIM** itp.). Silnie przylegające owocniki należy usunąć. Preparat nakładać wielokrotnie, aż do obumarcia. Następnie usunąć pozostałości. Należy postępować zgodnie z zaleceniami zawartymi w karcie technicznej danego produktu.
10. W przypadku tynku występującego na elewacjach budynku, postępowanie będzie zależało od jego stanu zachowania po usunięciu z niego warstw wtórnych, a mianowicie:
 - wszystkie miejsca gdzie tynk oryginalny będzie mocny i zwarty należy pozostawić;
 - wszystkie miejsca, w których tynk uległ tylko częściowej dezintegracji, ale jego ogólny stan będzie dobry, należy uzupełnić. Do tego rodzaju uzupełnień można zastosować np.: **Optosan HaftPutz** (Optolith), **Sanierputz-altweiss** (Remmers), lub inny dostępny na rynku materiałów konserwatorskich, lub mieszanką własną;
 - wszystkie miejsca na elewacjach budynku, gdzie tynk uległ mocnemu osłabieniu, został wypłukany, lub uległ odparzeniu, będzie należało skuć, a prace tynkarskie wykonać od podstaw. W pierwszej kolejności należy nanieść obrzutkę wstępną (szpryc), a następnie nanieść tynk wapienny w 1 lub 2 warstwach (w zależności od potrzeb). Proponowany materiał, to np.: do obrzutki **HistoricUnterputz** (Remmers), natomiast dla tynku wierzchniego **HistoricOberputz** (Remmers). Inną propozycją zestawienia materiałów może być lekki wapienno – trasowy tynk podkładowy **Optosan TrassPutz** (Optolith) w połączeniu z nawierzchniowym tynkiem **Optosan TrassFeinputz** (Optolith). Można również wybrać inny gotowy

do użycia materiałów znajdujący się w ofertach producentów atestowanych materiałów konserwatorskich, takich jak np.: Baunit, Atlas Złoty Wiek, itp. Można również wykonać zaprawy własne, których skład i proporcje ustali kierownik prac konserwatorskich.

Nowo wykonane powierzchnie tynkarskie należy pozostawić do pełnego wysezonowania. Dopiero właściwie wysezonowane tynki można poddać pracom malarskim – jeśli zajdzie potrzeba scalenia kolorystycznego wszystkich powierzchni tynkowanych.

Wszystkie powierzchnie uzupełniane zaprawami należy pozostawić do pełnego wysezonowania zanim zostaną rozpoczęte prace malarskie.

11. W celu pomalowania powierzchni tynkowanych należy zastosować farbę o wysokiej przepuszczalności pary wodnej, w kolorystyce zgodnej z wynikami badań konserwatorskich. Zaleca się zastosowanie farb wapiennych przeznaczonych do obiektów zabytkowych z ofert firm produkujących materiały konserwatorskie, takich jak np.: **KEIM, Optolith, Remmers, itp.**

Przed zamówieniem całościowej ilości farb należy dokonać próbnego wymalowania *in situ* na niewielkiej powierzchni (np. 0,5 m. kw.) – do zatwierdzenia przez nadzór konserwatorski. Dopuszcza się komisyjną korektę kolorystyczną z zastosowaniem wzornika „NATURAL COLOR SYSTEM” – tzw.: ‘NCS’.

KOLORYSTYKĘ DLA ELEWACJI KLATKI SCHODOWEJ OKREŚLONO na str.: 51.

Oryginalnym kolorem wymalowania płaskich powierzchni ścian klatki schodowej był *ugier*, zbliżony do: **NCS S 2040-Y20R**.

Dodatkowe zalecenia autorskie:

Zabrania się stosowania mocnych zapraw cementowych.

Zabrania się stosowania jakichkolwiek innych materiałów budowlanych mogących wprowadzić w strukturę elewacji sole rozpuszczalne w wodzie.

Zdecydowanie odradza się stosowania współczesnych materiałów budowlanych modyfikowanych polimerami, gdyż może to wywołać pojawienie się wilgoci w budynku.

Należy stosować materiały zbliżone technologicznie do oryginalnych.

Wszelkie istotne decyzje należy podejmować komisyjnie w obecności: przedstawiciela Inwestora, wykonawcy robót, kierownika prac konserwatorskich oraz przedstawiciela WUOZ – Delegatura w Koszalinie. Po każdej takiej komisji należy spisać protokół.

(I) 12. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ORYGINALNEJ STOLARKI OKIENNEJ:

1. Należy wykonać dokumentację fotograficzną stanu przed rozpoczęciem prac;
2. Oczyszczenie elementów stolarki z zabrudzeń oraz wtórnych powłok malarskich metodą mechaniczną oraz termiczną. Można się wspomagać środkami chemicznymi, takimi jak np.: Remosol, Scansol, 3V3 itp.;
3. Drewno strukturalnie zagrzybione należy usunąć;
4. W razie potrzeby należy przeprowadzić dezynfekcję elementów drewnianych 2% roztworem Biotin R, Preventol RL, Lichenicida 264 w stężeniu 0,5% - 1% lub innym z oferty rynkowej. Szczególnie gdy zaobserwowano korozję biologiczną drewna;
5. W miejscach ataku drewnojadów: dezynfekcja preparatem: Xirejn, Per-xil, Hylotox Q lub innym z oferty rynkowej. Stosowanie preparatów metodami pędzlowania, spryskiwanie, iniekcję (wstrzykiwanie za pomocą strzykawki i igły do otworów wylotowych);
6. W przypadku stwierdzenia znacznego osłabienia struktury drewnianego elementu – impregnacja wzmacniająca drewna roztworami żywic sztucznych w toluenie, jak np.: Paraloid B-72, Osolan KL lub Movilth 40 (impregnacja przez iniekcję, pędzlowanie, podciąganie kapilarne wzdłuż włókien drewna).
7. Wykonanie napraw stolarskich: flekowanie drewna, dorabianie brakujących profili, sklewanie poluzowanych połączeń, wzmocnienie poszczególnych elementów.
8. Należy naprawić obluzowane zawiasy.
9. Oryginalne elementy metalowe o walorach zabytkowych należy wyczyścić chemicznie z wtórnych powłok malarskich i zabezpieczyć – np.: 10% roztworem Paraloid B-44 w toluenie (lakier) lub mikro-woskiem Cosmolloid-80H. Brakujące elementy metalowe (klamki, zamki, zawiasy itp.) należy odtworzyć lub uzupełnić.
10. Uzupełnienie mniejszych brakujących fragmentów drewna lub pęknięć w strukturze drewna np. masą epoksydową Araldite SV/HV 36 (Araldite) lub masą przygotowaną z pyłu drzewnego i żywicy epoksydowej Epidian 5 (Ciech Sarzyna) lub PU – Holzersatzmasse SET (Remmers). Uzupełnienie drobnych ubytków masą szpachlową do drewna Colowood Wood Putty (Tikurila), Holzkitt (Graupner), Vidaron – szpachla do drewna.
11. Końcowe wykończenie kolorystycznie – zabezpieczające.

12. Zaleca się stosować wyłącznie farby i materiały przeznaczone do profesjonalnego użytku. W przypadku malowania kryjącego proponuje się zastosowanie farb w półmacie: EVERAL Semimatt (30) Tikkurila, Nordica ECO (Teknos), Flugger 04 (wg. Kolorystyki dobranej z NCS INDEX). W przypadku wykończenia półkryjącego i scalającego kolorystycznie zaleca się bejcę olejową ZAR (prod. USA), Wood finisz (MINIWAX), TrebitOljbeis (Jotun) lub inną dostępną w ofercie rynkowej materiałów do drewna. W przypadku wykończenia transparentnego półmatowy lakier TEKNOS, Super Aura (Harzlack), Lakier jachtowy (Drewnochron) lub inny dostępny w ofercie rynkowej lakierów do drewna.

13. Brakujące szyby należy wstawić z zastosowaniem klasycznego kitu szklarskiego lub silikonu szklarskiego w kolorze pasującym do zastosowanej kolorystyki. Ostateczną decyzję dotyczącą użycia docelowego materiału należy podjąć podczas komisji konserwatorskiej.

Rozdział drugi (II)

WENĘTRZNA SUBSTANCJA ZABYTKOWA

(II) 1. KAFELE PODŁOGOWE KLATKI SCHODOWEJ:

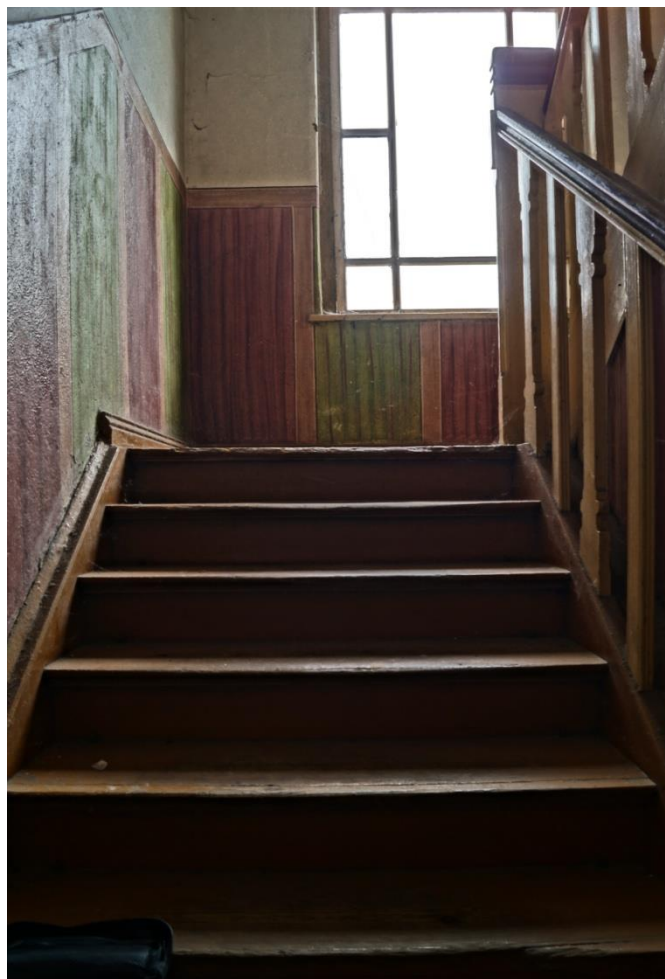
Fot. 96 i 97 (wyk. mgr W. Tomaszewski): Oryginalna posadzka klatki schodowej wyłożona kaflami z kamionki. Mogą to być kafle produkcji niemieckiej z firmy Otto Kaufmann lub Villeroy Bosch.

WNIOSKI:

Kafle należy nienaruszalnie zachować wyczyścić i zabezpieczyć przeznaczoną do tego pastą woskową.

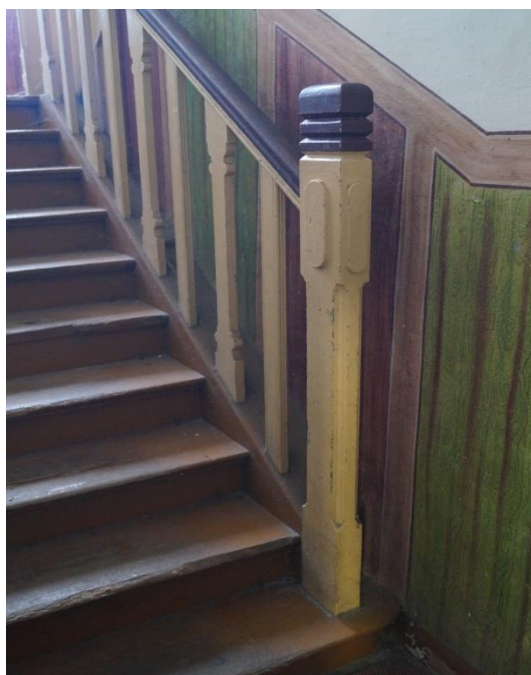
(II) 2. SCHODY I BALUSTRADA:

Fot. 98 (wyk. W. Tomaszewski): Oryginalne zachowane drewniane schody z balustradą prowadzące na piętro oraz na poddasze. Jednobiegowe, zabiegowe ze spocznikiem. Schody o konstrukcji policzkowej z wysuniętą stopnicą i podstopnicą.

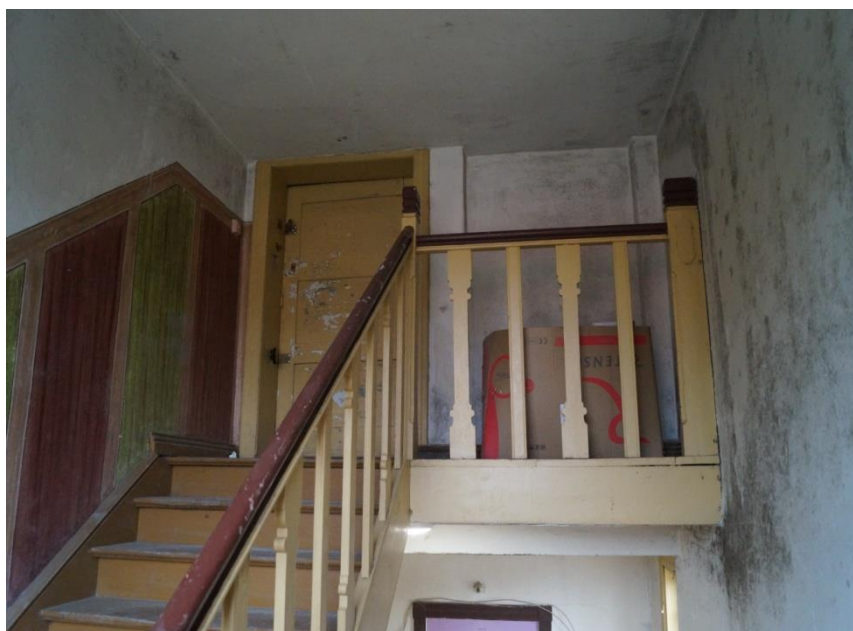
Całość okala drewniana balustrada z prostymi tralkami na przemian z ozdobną, rozpoczynająca się słupem z prostą dekoracją. Słup balustrady o prostej formie z dekoracją w formie żłobień i owalną plakieta.

Tralki o przekroju prostokątnym z zaokrąglonymi bokami oraz w formie prostych fali w dolnej i górnej części. Poręcz profilowana złączona na zakręcie ze słupem. Identyczna balustrada znajduje się również na antresoli przy wejściu na strych.

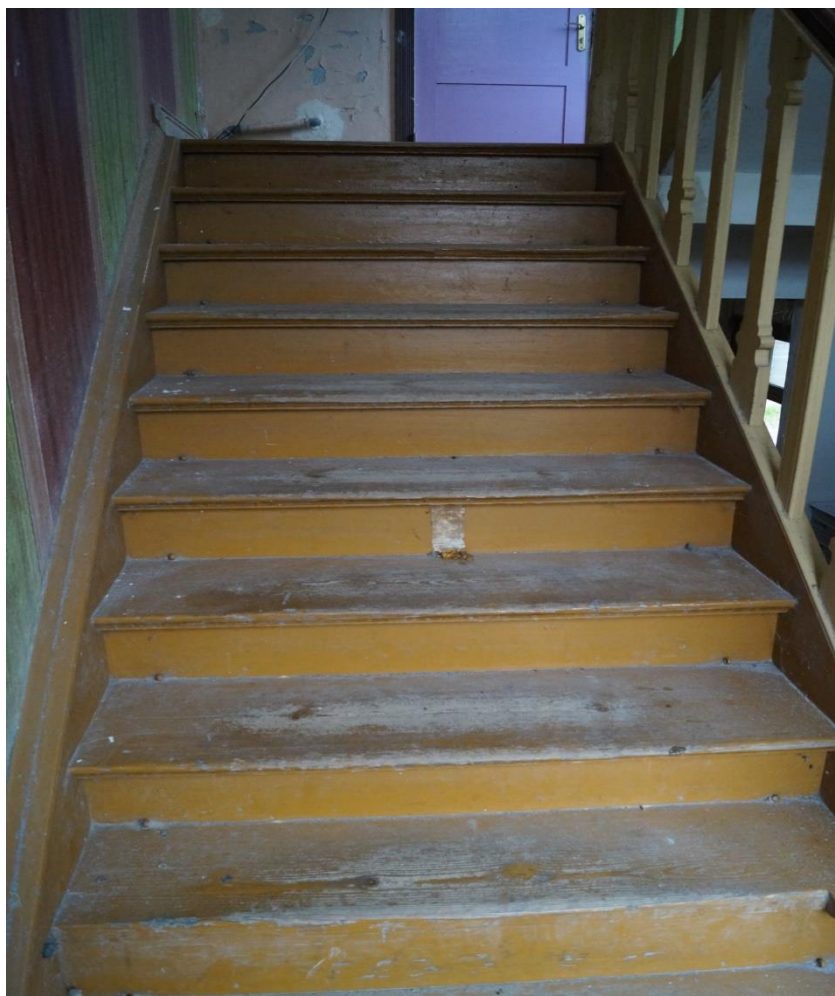

Fot. 99 (wyk. W. Tomaszewski); drewniana balustrada z prostymi tralkami na przemian z ozdobnymi. Balustrada rozpoczyna się słupem o prostej formie z dekoracją w formie żłobień i owalną plakieta.

Tralki o przekroju prostokątnym z zaokrąglonymi bokami oraz w formie prostych fali w dolnej i górnej części. Poręcz profilowana i łączona na zakręcie ze słupem. Identyczna balustrada znajduje się również na antresoli przy wejściu na strych.

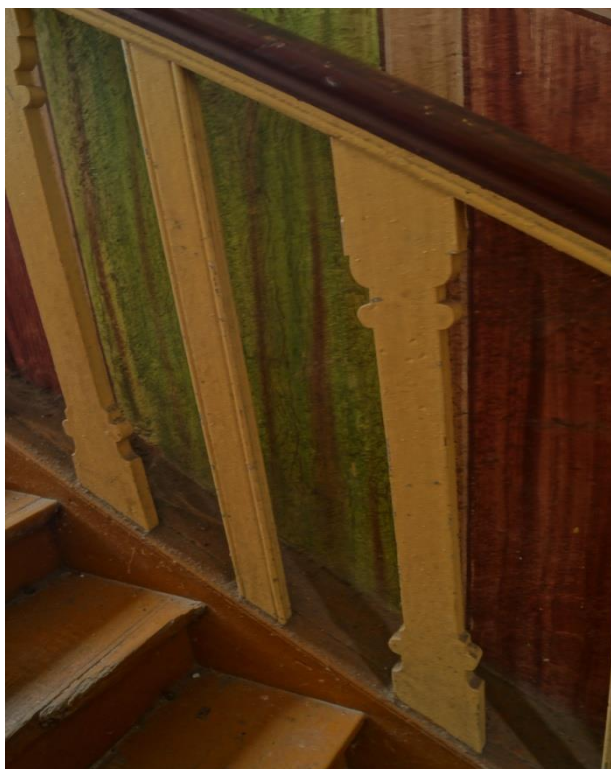
Fot. 100 (wyk. W. Tomaszewski): Wejście na strych z antresolą.

Fot. 101 (wyk. W. Tomaszewski): Schody o konstrukcji półczkowej z wysuniętą stopnicą i podstopnicą. Widoczne kółeczka po mocowaniu dywanu.

Fot. 102 (wyk. W. Tomaszewski): Oryginalny słup wykonany z drewna sosnowego, o prostej formie z dekoracją w formie żłobień i owalną plakietą.

Fot. 103 (wyk. W. Tomaszewski): Tralki o przekroju prostokątnym z zaokrąglonymi bokami oraz w formie prostych fali w dolnej i górnej części. Poręcz profilowana.

(II) 3. WYNIKI BADAŃ KOLORYSTYKI SCHODÓW, BALUSTRADY I TRALEK:

SCHODY :

Fot. 104 (wyk. W. Tomaszewski): Odkrywka stratygraficzna kolorystyki schodów.

Układ warstw:

- wtórna warstwa farby w kolorze: *jasno-orzechowym*;
- wtórna warstwa farby w kolorze: *białym*;
- oryginalna warstwa farby w kolorze *białym*, zbliżonym do: **NCS S-0500N**;

Fot. 105 (wyk. W. Tomaszewski): Oryginalnie schody pomalowane były na kolor zbliżony do: **NCS S-0500N**

TRALKI:

Fot. 106 (wyk. W. Tomaszewski): Odkrywka stratygraficzna na tralce.

Układ warstw:

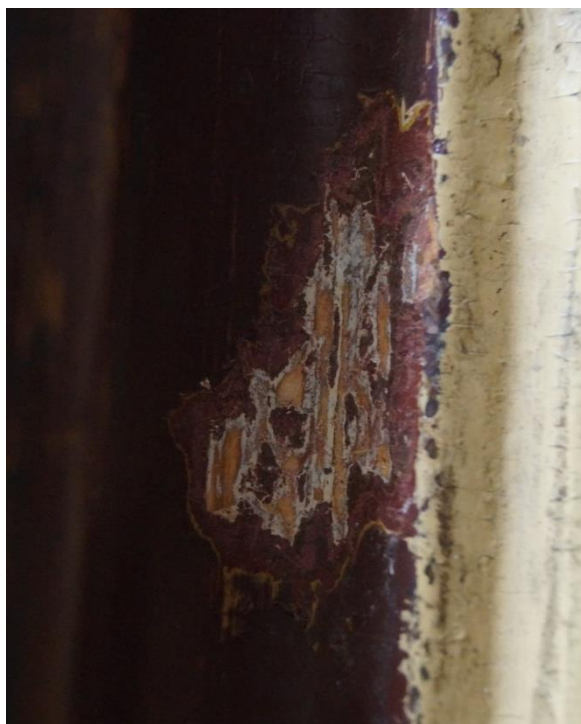
- wtórna warstwa farby w kolorze *jasno-orzechowym*;
- wtórna warstwa farby w kolorze *szaro-granatowym*;
- oryginalna warstwa farby w kolorze *białym*, zbliżona do: **NCS S-0500N**;
- drewno sosnowe.

Fot. 107 (wyk. W. Tomaszewski): Odkrywka stratygraficzna na tralce.

Układ warstw:

- wtórna warstwa farby w kolorze *jasno-orzechowym*;
- wtórna warstwa farby w kolorze *szaro-granatowym*;
- oryginalna warstwa farby w kolorze *białym*, zbliżona do: **NCS S-0500N**;
- drewno sosnowe.

Fot. 108 (wyk. W. Tomaszewski): Samoczynna odkrywka stratygraficzna na fragmencie drewnianej poręczy, gdzie widoczne są niewielkie pozostałości oryginalnej kolorystyki – bieli.

Układ warstw:

- wtórna warstwa farby w kolorze *ciemno - brązowym*;
- wtórna warstwa farby w kolorze *ciemno – brązowym*;;
- oryginalna warstwa farby w kolorze *białym*, zbliżona do: **NCS S-0500N**;
- drewno sosnowe.

WNIOSKI:

Schody oraz wszystkie elementy balustrady są wykonane z drewna sosnowego. Przeprowadzone odkrywki stratygraficzne wykazały, że powierzchnie stopni schodów, słupów, tralek oraz poręczy były oryginalnie pomalowane na kolor *bieli*, zbliżony do: **NCS S 0500-N**

(II) 4.KLATKA SCHODOWA – ŚCIANY:

Fot. 109 i 110 (wyk. W. Tomaszewski): Współczesny wystrój klatki schodowej nawiązujący formą malarską do drewnianych okładzin.

(II) 4.1. ODKRYWKI WARSTW MALARSKICH:

Fot. 111 i 112 (wyk. W. Tomaszewski): Odkrywka stratygraficzna ukazująca, że pod wtórną warstwą malarską (imitacja wielobarwnej okładziny drewnianej) znajduje się kolejna wtórna warstwa malarska w kolorze *jasno-niebieskim*. Dopiero pod tą warstwą znajduje się oryginalna lamperia z dekoracyjnym motywem ornamentycznym.

Fot. 113 i 114 (wyk. W. Tomaszewski): Odkrywka stratygraficzna ukazująca, że pod wtórną warstwą malarską (imitacja wielobarwnej okładziny drewnianej) znajduje się kolejna wtórna warstwa malarska w kolorze *jasnoniebieskim*. Dopiero pod tą warstwą znajduje się oryginalna lamperia z dekoracyjnym motywem ornamentalnym.

Fot. 115 (wyk. W. Tomaszewski): Odkrywka stratygraficzna ukazująca cały odsłonięty fragment oryginalnej lamperii z dekoracyjnym motywem ornamentalnym.

Fot. 116 (wyk. W. Tomaszewski): Zbliżenie wykonanej odkrywki stratygraficznej, ukazującej wybrany fragment oryginalnej lamperii z dekoracyjnym motywem ornamentalnym.

Fot. 117 i 118 (wyk. W. Tomaszewski): Zwymiarowanie w pełni odsłoniętego odcinka dekoracyjnego motywu ornamentalnego, biegnącego poziomo w polu wymalowanej lamperii.

Układ warstw:

- wtórna warstwa malarska (imitacja wielobarwnej okładziny drewnianej);
- wtórna warstwa malarska w kolorze *jasno-niebieskim*;
- oryginalnie wymalowany dekoracyjny motyw ornamentalny (biegnący poziomo) w kolorze *jasno-błękitnym* (linie) oraz *granatowym* (punkty);
- oryginalna warstwa malarska (tło lamperii) w kolorze *jasno-brązowym*.

WNIOSKI:

Obecna lamperia z wymalowaniami imitującymi wielobarwne, drewniane okładziny jest wykonana wtórnie.

Oryginalnie na ścianach klatki schodowej namalowana była lamperia o *jasno-brązowym* kolorze tła oraz poziomo biegnącym motywie ornamentalnym w formie *jasno-niebieskich* splotów linearnych oraz *granatowych* punktów.

Należy usunąć możliwie jak najwięcej wtórnych warstw malarskich w celu odsłonięcia oryginalnej lamperii oraz poddania jej pracom restauratorsko – konserwatorskim.

(II) 5. ZESTAWIENIE WNIOSKÓW:

- KAFLE należy nienaruszalnie zachować, wyczyścić i zabezpieczyć przeznaczoną do tego pastą woskową.

- SCHODY oraz wszystkie elementy BALUSTRADY są wykonana z drewna sosnowego. Przeprowadzone odkrywki stratygraficzne wykazały, że powierzchnie stopni schodów, słupów, tralek oraz poręczy były oryginalnie pomalowane na kolor *bieli*, zbliżony do: **NCS S 0500-N**.

- LAMPERIA z wymalowaniami imitującymi wielobarwne, drewniane okładziny jest wykonana wtórnie.

Oryginalnie na ścianach klatki schodowej namalowana była lamperia o *jasno-brązowym* kolorze tła oraz poziomo biegnącym motywie ornamentalnym w formie *jasno-niebieskich* splotów linearnych oraz *granatowych* punktów.

Należy usunąć możliwie jak najwięcej wtórnych warstw malarskich w celu odstąpienia oryginalnej lamperii oraz poddania jej pracom restauratorsko – konserwatorskim.

(II) 6. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA MALOWIDEŁ ŚCIENNYCH KLATKI SCHODOWEJ:

1. Wykonanie dokumentacji fotograficznej.
2. Usunięcie z dekoracji malarskich wszystkich wtórnych powłok malarskich i tynkarskich. Oczyszczenie należy wykonać z największą ostrożnością tak, aby nie uszkodzić warstwy oryginału. Usunięcie przemalowań i wtórnych nawarstwień metodami mechanicznymi i chemicznymi z zastosowaniem mieszanek na bazie rozpuszczalników organicznych lub laserem.
3. Konsolidacja łuszczących się, osłabionych fragmentów warstwy malarskiej: polialkoholem winylu, 2% - 3% Paraloid B-72 w toluenie, dyspersją akrylową Primal AC 33 lub innymi środkami o podobnym przeznaczeniu konserwatorskim.
4. Podklejenie odspojień tynku i spękań między-warstwowych z zastosowaniem Małty 6001 lub Osakrylu KL lub innego środka o podobnym przeznaczeniu konserwatorskim.
5. Dezynfekcja obszarów malowideł, które uległy zawilgoceniu środkami biobójczymi.
6. Uzupelnienie ubytków w warstwie tynku materiałem zbliżonym do oryginalnego, sposób opracowania powierzchni powinien być zbliżony do oryginalnego.
7. Uzupelnienie wybranych dobrze zachowanych fragmentów malowideł za pomocą punktowania lub kreskowania z zastosowaniem odpowiednich pigmentów na spoiwie lub gotowych farb.
8. Odtworzenie za pomocą szablonów pozostałych powierzchni ścian klatki schodowej.
9. Utrwalenie malowideł ściennych z zastosowaniem niskoprocentowego roztworu żywicy sztucznej Paraloid B-72 w toluenie.

(II) 7. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH DLA ELEMENTÓW DREWNIANYCH WYSTROJU I WYPOSAŻENIA KLATKI SCHODOWEJ:

1. Należy wykonać dokumentację fotograficzną stanu przed rozpoczęciem prac;
2. Oczyszczenie elementów stolarki z zabrudzeń oraz wtórnych powłok malarskich metodą mechaniczną oraz termiczną. Można się wspomagać środkami chemicznymi, takimi jak np.: Remosol, Scansol, 3V3 itp.;
3. Drewno strukturalnie zagrzybione należy usunąć;
4. W razie potrzeby należy przeprowadzić dezynfekcję elementów drewnianych 2% roztworem Biotin R, Preventol RL, Lichenicida 264 w stężeniu 0,5% - 1% lub innym z oferty rynkowej. Szczególnie gdy zaobserwowano korozję biologiczną drewna;
5. W miejscach ataku drewnojadów: dezynfekcja preparatem: Xirejn, Per-xil, Hylotox Q lub innym z oferty rynkowej. Stosowanie preparatów metodami pędzlowania, spryskiwanie, iniekcję (wstrzykiwanie za pomocą strzykawki i igły do otworów wylotowych);
6. W przypadku stwierdzenia znacznego osłabienia struktury drewnianego elementu – impregnacja wzmacniająca drewna roztworami żywic sztucznych w toluenie, jak np.: Paraloid B-72, Osolan KL lub Movilth 40 (impregnacja przez iniekcję, pędzlowanie, podciąganie kapilarne wzdłuż włókien drewna).
7. Wykonanie napraw stolarskich: flekowanie drewna, dorabianie brakujących profili, sklewanie poluzowanych połączeń, wzmocnienie poszczególnych elementów.
8. Należy naprawić obluzowane zawiasy w drzwiach i oknach obecnych na klatce schodowej.
9. Oryginalne elementy metalowe o walorach zabytkowych należy wyczyścić chemicznie z wtórnych powłok malarskich i zabezpieczyć – np.: 10% roztworem Paraloid B-44 w toluenie (lakier) lub mikro-woskiem Cosmolloid-80H. Brakujące elementy metalowe (klamki, zamki, zawiasy itp.) należy odtworzyć lub uzupełnić.
10. Uzupełnienie mniejszych brakujących fragmentów drewna lub pęknięć w strukturze drewna np. masą epoksydową Araldite SV/HV 36 (Araldite) lub masą przygotowaną z pyłu drzewnego i żywicy epoksydowej Epidian 5 (Ciech Sarzyna) lub PU – Holzersatzmasse SET (Remmers). Uzupełnienie drobnych ubytków masą szpachlową do drewna Colowood Wood Putty (Tikurila), Holzkitt (Graupner), Vidaron – szpachla do drewna.
11. Końcowe wykończenie kolorystyczno-zabezpieczające. W przypadku drewnianych elementów wyposażenia klatki schodowej kryjąco na kolor zbliżony do **NCS S 0500-N**.

12. Zaleca się stosować wyłącznie farby i materiały przeznaczone do profesjonalnego użytku. W przypadku malowania kryjącego proponuje się zastosowanie farb w półmacie: EVERAL Semimatt (30) Tikkurila, Nordica ECO (Teknos), Flugger 04 wg. Kolorystyki dobranej z NCS INDEX na podstawie wyników badań stratygraficznych. W przypadku drewnianych elementów wyposażenia klatki schodowej jest to kolor *bieli*, zbliżony do: **NCS S 0500-N**.

13. Brakujące szyby należy wstawić z zastosowaniem klasycznego kitu szklarskiego lub silikonu szklarskiego w kolorze pasującym do zastosowanej kolorystyki. Ostateczną decyzję dotyczącą użycia docelowego materiału należy podjąć podczas komisji konserwatorskiej.